

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS
PROGRAMLARINDA ÇEVİRİ
DERSLERİNİN UYGULANMA KOŞULLARI**

OĞUZCAN KUŞCU

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. RAHMAN AKALIN

EDİRNE 2024

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS
PROGRAMLARINDA ÇEVİRİ
DERSLERİNİN UYGULANMA KOŞULLARI**

OĞUZCAN KUŞCU

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. RAHMAN AKALIN

EDİRNE 2024

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da başka bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Başlık: ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARINDA ÇEVİRİ DERSLERİNİN UYGULANMA KOŞULLARI

Yazan: Oğuzcan KUŞCU

ÖZET

Almanca Öğretmenliği lisans programları müfredatlarında uygulanan çeviri derslerini incelediğimiz çalışmada hem Almanca Öğretmenliği öğrencilerinin görüşlerini hem de Bologna ders formlarını inceleyerek, üniversitelerin çeviri dersleri üzerine neler vaat ettiğini ve öğrencilerin çeviri derslerinden neler beklediğini objektif olarak inceledim. Çeviri dersi alan öğrenciler ile yapılan anket çalışmasında Almanca Öğretmenliği öğrencilerinin çeviri dersleri ile ilgili düşünceleri çeviri derslerinin Almanca Öğretmenliği lisans programlarındaki yerinin daha da güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Anket verilerine göre Almanca Öğretmenliği lisans programlarında çeviri derslerinin ve uygulanan derslerin kapsamının genişletilmesi ile öğrencilerin çeviri, kültür, dil bilgisi edinçlerinin gelişebileceği öğrenciler tarafından açıkça belirtilmiştir. Çeviri etkinliği, özellikle yazılı çeviri yazma becerisine dil bilinci kazandıracığından dolayı destek sağlayacaktır.

Anket verilerinin yanı sıra incelenen Bologna Ders Tanıtım Formları ve YÖK'ün Almanca Öğretmenliği lisans programı çerçevesi de incelendiği zaman öğrencilerin çeviri dersleri ile ilgili taleplerinin sadece üniversiteler tarafından karşılanamayacağı, bu konuda YÖK ve üniversitelerin kapsamlı bir çalışma yapması gerektiği YÖK'ün Almanca Öğretmenliği lisans programı çerçevesinin tamamen güncellenmesi gerektiği de görülmüştür. Aynı zamanda öğrencilerden gelen bir eğitim ile çevirmen sertifikasına sahip olma talebinin de maalesef karşılanamadığı ve bu konuda atılan bir somut adım olmadığı da yapmış olduğum çalışmada gözlemlenmiştir.

Çalışma, konuyla ilgili kitaplar, yerli ve yabancı araştırma eserleri, makaleler, yerel ve ulusal dergiler, yüksek lisans ve doktora tezleri ve Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi incelenerek ve betimleyici yöntem kullanılarak oluşturulmuştur.

Çalışmanın temel amacı olan Almanca Öğretmenliği lisans programlarında çeviri derslerinin uygulanma koşullarını incelemek ve tartışmaktır. Bunun için öncelikle konuya dair temel kavramların öneminden bahsedilmiştir. Çalışmadaki bir diğer amaç Almanca Öğretmenliği lisans programlarında çeviri derslerinin nasıl ve hangi koşullar da geliştirilebileceği, çeviri derslerine nasıl katkıda bulunulabileceği, öğrencilerin taleplerinin nasıl karşılanabileceğine dair açıklamaları yapmak ve uygulama örneği ile desteklemektir.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil öğretimi, Almanca, çeviri, Almanca Öğretmenliği, çeviri becerisi.

Title: ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARINDA ÇEVİRİ DERSLERİNİN UYGULANMA KOŞULLARI

Prepared by: Oğuzcan KUŞCU

ABSTRACT

In my study, in which I examined the translation courses implemented in the curriculum of German Language Teaching undergraduate programs, I examined what universities promised about translation courses and what students expected from translation courses objectively by examining both the German Language Teaching students' and Bologna course forms. In the survey conducted with the students taking translation courses, the opinions of German Language Teaching students about translation courses revealed that the place of translation courses in German Language Teaching undergraduate programs should be further strengthened.

According to the data gathered from the survey, it was clearly stated by the students that students' translation, culture and grammar competencies could be improved by increasing the number of translation courses and increasing the scope of the applied courses in German Language Teaching undergraduate programs. The translation activity will provide support, especially in written translation skills, as it increases language awareness.

In addition to the survey data, the Bologna Course Introduction Forms and YÖK's German Language Teaching undergraduate program framework were also examined. It was seen that the demands of students regarding translation courses cannot be met only by universities, and that YÖK and universities should carry out a comprehensive study on this issue. It was also seen that YÖK's German Language Teaching undergraduate program framework needs to be completely updated. At the same time, it was observed in my study that the demand from students to have a translator certificate through training could not be met and no concrete steps were taken in this regard unfortunately.

The study was created by examining books on the subject, local and foreign research works, articles, local and national magazines, master's and doctoral theses, and using the descriptive method.

The main purpose of the study is to examine and discuss the application conditions of translation courses in German Language Teaching undergraduate programs. To this end the importance of the basic concepts on the subject is mentioned at first. Another aim of the study is to explain how and under what circumstances the translation courses can be developed in German Language Teaching undergraduate programs, how to contribute translation courses, how students' demands can be met, and to support it with an application example.

Key words: Foreign language teaching, German, translation, German Language Teaching, translation skills.

ÖNSÖZ

Yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri günden güne gelişmektedir. Almanca da öğrenilen yabancı diller arasında son yıllarda önemli bir yere sahiptir. Gelecekte Almanca eğitimi verecek olan Almanca öğretmenlerinin her açıdan nitelikli ve kendini geliştirmiş olmaları, farklı edinçlere sahip olmaları gelecek nesillerin yabancı dil öğrenimlerinde ve ülkemiz eğitim sistemi için önemli bir yere sahiptir.

Almancanın yabancı dil olarak öğretiminde de çeviri becerisini kazandırılması konusunda çeviri uygulamalarının yerinin ne olduğuna ve çeviri becerisinin yabancı dil öğrenim ve öğretimine nasıl katkıda bulunulacağı çalışmanın ana kapsamıdır.

Çalışmamda, akademik anlamda yol gösterici ve çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan olumlu ve yüreklendirici tavrıyla yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Rahman Akalın'a teşekkürü bir borç bilirim. Yine çalışmamın bu süreçte gelmesinde bilimsel ve akademik gelişimime zemin hazırlayan Trakya Üniversitesi'ndeki hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmanın uygulama bölümünün ortaya çıkmasında desteklerini esirgemeyen Hacettepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Trakya Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi'nin saygı değer hocalarına teşekkür ederim.

Eğitim hayatımın her aşamasında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen annem Esmâ babam İbrahim ve kardeşim Hazal'a şükranlarımı sunarım. Aynı zamanda isimlerini saymakla bitiremeyeceğim desteklerini her zaman hissettiğim değerli hocalarıma ve arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE ÇEVİRİ	3
1. Yabancı Dil Öğretimi Nedir?	3
1.2.Geçmişten Günümüze Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler	4
1.2.1. Dilbilgisi Çeviri Yöntemi	5
1.2.2.İşitsel Dilsel Yöntem (ALM)	7
1.2.3.Görsel İşitsel Yöntem (AVM)	8
1.3. Ülkemizde yabancı dil öğretiminin tarihi süreci	9
1.4.Yabancı Dil Öğretimi ve Çevirinin İlişkisi	12
1.5.Yabancı Dil Öğretimi ve Çevirinin Tarihi	14
1.6.Yabancı Dil Öğretiminde Güncel Durum Nedir?	15
1.6.1. İletişimsel Yöntem	16
1.6.2. Eylem Odaklı Yaklaşım	20
1.7. Avrupa Dil Kriterleri Çerçevesi	22
II. BÖLÜM: ÇEVİRİ BECERİSİNİN GELİŞTİRİLMESİ	28
II.1. Tarihsel Açıdan Çeviri Etkinliği	28

II.2. Çeviri Becerisi Nedir?	30
II.3. Çeviri Becerisinin Geliştirilmesinde Rol Oynayan Faktörler ve Etkileri	32
II.4. Güncel Bir Kavram Olarak Çeviri Edinci	34
II 5. Geçmişten Günümüze Kullanılan Çeviri Araçlarının Gelişimi	35
II.6. Teknolojik Gelişmeler Işığında Çeviri Etkinliği	38
III. BÖLÜM: ALMANCA ÖĞRETİMİNDE ÇEVİRİ	40
III.1. Bologna Bilgi Formlarının Değerlendirilmesi	42
III.1.1. Bulgular	44
III.1.2. Bologna Verilerinin Analizi:	47
III.2. Anket Uygulaması	48
III.2. 1. Anket Verilerinin Analizi	49
III.2.2 Anket Verilerinin Değerlendirilmesi	56
III.3. Tartışma	61
SONUÇ VE ÖNERİLER	67
KAYNAKÇA	70
İNTERNET KAYNAKLARI	76
EKLER	77

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: AOBM’ne göre dil öğrenenlerin yazılı bir metni konuşma veya işaret diliyle çevirisini hangi seviyede ne kadar yapabilirler

Tablo 2: Bilgisayar ve teknoloji kullanma konusunda kendinizi ne kadar rahat hissediyorsunuz? Anket sonucu

Tablo 3: Türkiye’de bulunan Almanca Öğretmenliği Lisans Programları

Tablo 4: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin sınıfları

Tablo 5: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin çeviri eğitimi alıyormusunuz sorusuna cevapları

Tablo 6: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin kaç senedir çeviri eğitimi alıyorsunuz sorusuna cevapları

Tablo 7: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin çeviri derslerinin seçmeli mi yoksa zorunlu mu olduğu sorusuna cevapları

Tablo 8: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin çeviri derslerinin seçmeli mi yoksa zorunlu mu olmalı sorusuna cevapları

Tablo 9: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin, çevirinin yabancı dil öğrenmelerine katkısı sorusuna cevapları

Tablo 10: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin hali hazırda aldıkları çeviri eğitiminin mesleklerine katkısı sorusuna cevapları

Tablo 11: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin aldıkları çeviri eğitiminin kalitesi sorusuna cevapları

Tablo 12: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin aldıkları çeviri eğitiminin profesyonel çevirmenlik yapmalarını sağlayacak kadar nitelikli olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna cevapları

Tablo 13: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin bir tercümanlık belgesine sahip olmak ister misiniz sorusuna cevapları

Tablo 14: YÖK ‘AE’ koduyla Alan Eğitimi Seçmeli Dersler grubu

KISALTMALAR

Akt: Aktaran

ALM: Audio-Lingual Methode: İşitsel-Dilsel Yöntem

AOBM: Avrupa Ortak Başvuru Metni

Ark.: Arkadaşlar

AVM: Audiovisual Method: İşitsel-Görsel Yöntem

Bkz: Bakınız

DAF: Deutsch als Fremdsprache: Yabancı dil Olarak Almanca

Diğ: diğerleri

GÜM: Grammatik- Übersetzung Methode: Dilbilgisi- Çeviri Yöntemi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

OBM: Ortak Başvuru Metni

Vb.: ve benzeri

Vd.: ve diğerleri

MÖ: Milattan Önce

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

AKTS: Avrupa Kredi Transfer Sistemi

Krşl: Karşılaştırınız

GİRİŞ

Yabancı dil öğretiminin tarihi insanlık tarihi ile yarışmaktadır. Tarihsel açıdan bakıldığında çeşitli yabancı dil öğretim yöntemleri dil bilimciler tarafından kullanılmıştır. Öyle ki ilk yabancı dil öğretimlerinin temeli çeviriye dayanmaktadır. Bu yüzden çeviri için yabancı dil öğretiminin temelidir demek yanlış olmayacaktır. Yabancı dil öğretim yöntemlerinin tarihsel süreçte değişip geliştiği gibi çeviri de değişmiş ve gelişmiştir. Öyle ki günümüzde kullanılan çeviri araç ve yöntemleri sayesinde çevirmenler çeviri makinelerini eğitmekte ve daha kaliteli ve nitelikli çeviriler yapabilmektedir.

Çeviri eylemi kadar çeviri eğitimi de büyük önem arz etmektedir. Çeviri eylemini gerçekleştirecek kişilerin üniversitelerin ilgili bölümlerindeki akademisyenler tarafından kapsamlı ve nitelikli bir eğitim almaları gerekmektedir. Öyle ki bu eğitim dört temel becerinin yanı sıra beşinci beceri olarak sayılabilecek olan çeviri edincini de geliştirme amacı gütmelidir. Bu amaç doğrultusunda Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesinde de bu durumdan bahsedilmiş, çevirinin dil öğrenimindeki yerine değinilmiştir. Bahse konu olan çeviri becerisinin gelişimi uzun ve zorlu bir süreçtir.

Tüm yabancı dil öğretim yöntemleri bünyesinde çeviri olgusunu barındırır. Bunun asıl sebebi yabancı dilde bireyin kendini ifade etmesi bir aktarımdır bir diğer nedeni ise öğrenen bireylerin bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde çeviriyi kullanmalarındır. Çeviriden ne kadar yararlandığı yöntemden yöntemine farklılık gösterse de çeviri muhakkak yabancı dil öğretiminde vazgeçilmez bir unsurdur.

Almanca Öğretmenliği lisans programlarında çeviri derslerinin uygulanma koşulları çalışmanın ana kapsamıdır. Çeviri becerisinin kazanımı beraberinde yeni kazanımları da getirecektir. Bu kazanımlar Almanca Öğretmenliği lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının meslekli gelişimlerine şüphesiz

az veya çok katkıda bulunacaktır. Bu katkı öğrencilerin becerilerine ve çeviriye bakış açılarına göre değişiklik gösterebilmektedir.

Bu becerinin gelişebilmesi için gerekli çeviri eğitimi hakkında neler yapılabileceği, bu eğitimi alan öğrencilerin çeviri dersleri hakkındaki düşünceleri ve Almanca Öğretmenliği lisans programlarında uygulanan çeviri eğitiminin neleri kapsadığı ise objektif ve nesnel bir biçimde ele alınmıştır.

Çalışma birbirini tamamlayan üç boyutta incelenmiştir. Çalışmanın ilk boyutunda, yabancı dil öğretiminin tanım ve kapsamından başlayarak, yabancı dil olarak Almancanın öğretiminde kullanılan yabancı dil öğretim yöntemleri irdelenerek, bu bağlamda çeviri kavramı anlatılmıştır.

İkinci bölümde ise çeviri becerisinin geliştirilmesi ve çevirinin kapsamlı tanımı, yabancı dil öğretimindeki konumu ele alınacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Almanca Öğretmenliği lisans programlarında uygulanan çeviri derslerinin Bologna Ders Tanıtım formları ve Almanca Öğretmenliği lisans programları öğrencilerinin anket verileri incelenecektir.

Son bölümde ise, Almanca Öğretmenliği lisans programlarında uygulanan çeviri dersleri ile ilgili öğrencilerden gelen talepler ile ilgili nasıl bir yol izlenebileceği, Almanca Öğretmenliği lisans programlarının bu konu ile ilgili sınırlılıkları ve neler yapabileceklerine dair öneriler yer alacaktır.

I. BÖLÜM: YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE ÇEVİRİ

1. Yabancı Dil Öğretimi Nedir?

İnsanlar ilk çağlardan beri birbirleri ile iletişim kurma ihtiyacı hissetmiştir. Bu ihtiyaç tahmin edileceği üzere en temel ihtiyaçların başında gelmektedir. İnsanlar bu ihtiyacı gidermek için tarih boyunca çeşitli şekillerde yabancı dil öğretim yöntemleri kullanmışlardır. Bu kullanılan yöntemler sürekli gelişmiş, bir önceki yöntemin eksiklerini tamamlamış veya kullanıldığı zamandaki yabancı dil öğrenim amacına göre şekillenmiştir.

Bu yöntemlerin bir kısmı günümüzde hala kullanılırken bir kısmı ise işlevselliğini yitirmiştir diyebiliriz. Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi ise bu yöntemlerin içerisinde en eski yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu bilgidен anlaşılacağı gibi aslında çeviri en eski yabancı dil öğretim yöntemidir.

Yabancı dil kavramı insanların anadilinden sonra öğrendiği diğer tüm dilleri kapsamaktadır. Ülkemiz müfredatında öğretilen ilk yabancı dil İngilizcedir. (Soner, 2007: 401) bunu 1980'lerden sonra, İngilizce hala birinci yabancı dil özelliğini korumakta iken Almancanın ise Fransızcanın önüne geçip ikinci yabancı dil durumuna yükseldiğini belirterek desteklemiştir. İngilizcenin dışında okullarda Almanca, Fransızca, Rusça, Arapça gibi diller de ikinci yabancı dil olarak öğretilmektedir.

Yabancı dil öğrenim amacı kişiden kişiye ve dönemden döneme değişkenlik göstermektedir. Öyle ki aynı dönemde olsa bile insanların yabancı dil öğrenimi için farklı yolları denediği ve başarılı olduğu görülmektedir.

1.2. Geçmişten Günümüze Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

İnsanlık yüzyıllar boyunca çeşitli amaçlar ile yabancı dil öğrenmiştir. Bu öğrenme tarih boyunca çeşitli yöntemler ile sağlanmaya çalışılmıştır. Öyle ki kullanılan yöntemler eğitimciler tarafından eleştirilmiştir. Bu eleştiriler kullanılan yöntemlerin gelişmesini ve çeşitlenmesini sağlamıştır denilebilir. Çalışmanın bu kısmında yabancı dil öğretim yöntemleri içerisinde en yaygın ve en uzun süre boyunca kullanılan bazı yöntemler incelenmiştir. Bu incelemede amaç en uygun yöntemi bulmak değil, en uygun yabancı dil öğretiminin nasıl sağlanabileceği hakkında bir fikir oluşturmaktır. İncelenen yöntemler Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi, İşitsel-Dilsel Yöntem, İşitsel-Görsel Yöntem ve İletişimsel Yöntemdir. Bu yöntemlerin seçilmesindeki başlıca sebep ise yabancı dil öğretiminin başlangıcından günümüze kadar uzanan bir gelişim göstererek, birbirlerinin eksikliklerini tamamlayıp geliştirmeleridir. Bu yöntemler yabancı dil olarak Almancanın öğretiminde uzun yıllar kullanılmıştır ve hala kullanılmaya devam etmektedir. Yöntemler kronolojik sıraya göre incelenmiştir. İncelemeye öncelikle en eski ve uzun süre kullanılan yöntem olan Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi ile başlanmıştır.

Memiş ve Erdem (2013: 298-317), Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü'nce kabul edilen ve yaygın bir biçimde kullanılan yabancı dil öğretim yöntemlerini 14 başlık altında toplamaktadır:

1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method),
2. Doğrudan Yöntem/Dolaysız Yöntem (Direct Method),
3. Doğal Yöntem (Natural Method),
4. İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio-Lingual Method),
5. Bilişsel Yöntem (Cognitive-Code Method),
6. İletişimsel Yöntem (Communicative Method),
7. Seçmeli Yöntem (Eclectic Method),
8. Telkin Yöntemi (Suggestopedia),
9. Danışmanlı (Grupla) Dil Öğretim Yöntemi (Community Language Learning),

10. Sessizlik Yöntemi (The Silent Way),
11. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response),
12. İşitsel-Görsel Yöntem (Audiovisual Method),
13. Görev Temelli Yöntem (Task-Based Method),
14. İçerik Merkezli Yöntem (Content-Based Method)

Bu yöntemler içerisinde kuşkusuz çeviri olgusu veya çeviri etkinliklerinin ele alınabileceği yön ve boyutlar söz konusu olabilir. Ancak çeviri denildiğinde yabancı dil olarak Almancanın öğretimi alanında akla gelen ilk yaklaşım Dilbilgisi Çeviri Yöntemi olacaktır. Çeviri başlı başına bu yöntemsel yaklaşımın bir boyutu olmuş ancak tek dilliliğe geçiş ile birlikte birtakım eleştirilerin hedefi olmuştur.

I.2.1. Dilbilgisi Çeviri Yöntemi

Yabancı dil öğretiminde kullanılan dilbilgisi çeviri yöntemi, 19. yüzyılın sonları, 20. yüzyılın başlarına dayanan en geleneksel metotlardan bir tanesidir.

“Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi, dil öğretiminde kullanılan en eski yöntemlerden biridir. Avrupa’da İngilizce ve Fransızca öğretiminde uzun yıllar kullanılmıştır” (Neuner, 2002: 19, akt; Oğuz, 2014: 56).

Dilbilgisi çeviri yönteminin en belirgin özelliği, adından da anlaşılacağı üzere, bir yazının bir dilden diğerine çevirisinde dilbilgisi kuralları ve uygulamalarının öğrenimi üzerindedir. Amaç dildeki kelime bilgisi, direkt olarak ana dile yapılan çeviri yoluyla öğrenilir. “Bu yöntem, Latince öğretiminin etkisiyle geliştirilmiş ve günümüze kadar kullanılmış bir yöntemdir” (Demirel, 2003: 30).

“Bu yöntem belli bir öğrenme kuramına göre geliştirilmemiş, daha çok akla dayalı çözümlemeler, kural öğrenme ve karşılaştırmalı

alışmalara yer verilmiş ancak konuşma becerisinin geliştirilmesine önem verilmemiştir” (Kabadayı, 2003: 57).

Amacı sözlü iletişim becerileri olan iletişimsel dil öğretimine yönelik değişimle birlikte, GM yabancı dil ğretiminde artık uygulanabilir değildir. Ancak ğrenme hedefine ve öğrenme grubuna bağlı olarak bu yöntem sınıfta bilinçli olarak kullanılabilecek uygulanabilir yaklaşımlar içermektedir.

Ülkemizde de bir dönem yaygın olarak kullanılan bu yöntem artık eskisi kadar yaygın kullanılmamaktadır. Bunun sebebi bu yöntemi kullanan öğretmenlerin emekli olması veya derslerine artık yeni yöntemleri entegre etmeleridir diyebiliriz. Neden uzaklaşıldığı konusunu incelememiz gerekirse bu konuyu Akalın ve Akalın (2017: 841) aşağıdaki şekilde ifade ediyor;

“eviri doğası gereği iki dilli bir ders formatını gerekli kılıyordu fakat ana dil, yabancı dil ğretimi için bir rahatsızlık faktörü olarak görülüyordu. Çevirinin yabancı dil derslerinden çıkarılma sebeplerinden birini de dil ğretimi ile ilgili kuramsal düzeyde söylem üretenlerin savlarında aramak gerekir. Bir yabancı dili öğrenme koşullarının kişilerin ana dillerini öğrendikleri değil edindikleri doğallığı gerektirdiği düşünülmüştür. Bu bağlamda yabancı bir dili öğrenen o dile maruz kalarak öğrenebilirdi” (krşl. Neuner 2007: 229, akt; Akalın ve Akalın, 2017).

Bu yönteme tepki olarak ‘Doğrudan Yöntem’ diye adlandırılan yöntem ortaya çıkmıştır. Bu yöntemin daha da geliştirilmesiyle görsel-işitsel (audio-visuell) – dilsel-işitsel (audio-lingual) yöntemler ortaya çıkmıştır. Bu yöntemden sonra da yabancı dil ğretim yöntemleri sürekli olarak geliştirilerek ve üstüne eklenerek devam etmiştir. Her yöntem önceki yöntemlerde eksik gördüğü yerleri tamamlayan veya yeni hedef kitlelere göre şekillenmiştir.

Bu yöntemde ülkelerin günlük yaşamı hakkında bilgi verilmiyordu bunun yanı sıra çevirisi yapılan eser ile kültürün veya ülke hakkındaki bilginin aktarılacağına inanılıyordu. Yapısalcı bir öğretim vardır denilebilir.

“Yöntemin uygulandığı öğretim ortamında kullanılan dil genellikle öğrencinin ana dilidir. Fakat öğretim sırasında anadili ve yabancı dil birlikte kullanılır. İki dil birbiriyle karşılaştırılarak tüm düzeylerdeki bilgiler, kaynak dilden hedef dile ve hedef dilden kaynak dile çevrilir” (Hengirmen, 2006: 18).

Hengirmen'in de belirttiği gibi Dil Bilgisi Çeviri Yönteminin en çok eleştirilen ve tercih edilmemesine sebep olan husus öğrenilen yabancı dile yeterince yer verilmemesidir. Bu sorunun yeni yaklaşımlar ve yöntemler ile ortadan kaldırılması amaçlanmış ve yeni yöntem ve yaklaşımlarda yabancı dilin kullanımına daha çok ağırlık verilmiştir.

1.2.2. İşitsel Dilsel Yöntem (ALM)

“Audio-lingual” ifadesinde iki Latince kelime birleştirilmiştir: Latince “audiere” =duymak, Latince “lingua” =dil, konuşma anlamına gelmektedir. Almanca ‘ya çevirisi yapıldığında ise “işitsel dilsel yöntemi”, “dinleme ve konuşma yöntemi” gibi bir anlama gelir. ALM'nin öncüsü doğrudan yöntemdir. Doğrudan yöntem 19. yüzyılın sonlarında Avrupa'daki reform hareketinin bir parçası olarak geliştirildi. Bu yöntem özellikle yetişkinlere yabancı dil öğretimi için kullanılmıştır. Bu yöntem aynı zamanda askeri yöntem olarak da geçmektedir. Bu yöntemin kökeni Amerika'ya dayanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı esnasında tercüman ihtiyacını karşılamak bu yöntemin kullanılması yöntemin ana amacıdır. Kullanım amacının sadece tek bir amaç doğrultusunda olmasından da kaynaklı olarak dile hakimiyet günümüzde verilen eğitimin çerçevesi ile örtüşmemektedir. Kısaca bu yöntem o günün şartlarını karşılamıştır lakin süreklilik sağlayıp günümüze kadar gelememiştir.

1.2.3. Görsel İşitsel Yöntem (AVM)

Görsel-işitsel yöntem, işitsel-dilsel yöntemin daha da geliştirilmiş halidir. "Görsel-işitsel" terimi, Latin kökenli iki kelimedenden oluşur: "audiere"=duymak, "videre"=görmek¹. Bu iki kelimenin birleşmesi şu anlama gelir: "Duy-gör yöntemi". İşitsel-dilsel ve görsel-işitsel yöntemlerin kökleri aynı olsa da bazı önemli farklılıklar tespit edilebilir.

Görsel-işitsel yöntem Fransa'da geliştirilmiştir. Görsel-işitsel yöntemin öğretim ilkesi, dili mümkün olan her yerde görsel açıklayıcı materyalle birleştirmektir. Bu, bir diyalog durumunda, durumun içeriğinin öğrenciye önce görsel yollarla açıklığa kavuşturulması, ondan sonra karşılık gelen sözlü ifade biçiminin takip edilmesi anlamına gelir. (bkz Dorn, 2005, Erdem ve Memiş, 2013)

Görsel işitsel yöntem kullanılarak işlenen bir derse bakacak olursak ders, bir resmin veya bir dizi resim (film) ve kasete kaydedilmiş bir diyalogun sunumu ile başlar. Bu, görsel bir uyarının akustik bir uyarı ile birleştirildiği, böylece her ikisinin de bir anlam birimi oluşturması anlamına gelir (bkz Koç, 2020: 760). Dersin ikinci aşamasında, bireysel konuşma birimlerinin anlamları açıklanır (yorumlama yoluyla, tek tek pasajların tekrar tekrar dinlenmesi, sorular ve cevaplar). Görüntü ve metni birden çok kez tekrarlanarak, üçüncü bölümdeki diyaloglar hafızaya yerleşene kadar gösterilir.

Dördüncü aşamada, öğrenciler kendilerini görsel-akustik özelliklerden yavaş yavaş özgürleştirmelidir. Örneğin resimlerle kendi diyaloglarını oluşturmasını veya bir rol oyununda sahneyi taklit etmesi istenir. Ayrıca, her derste, diyaloglarda tanıtılan karşılık gelenlere desen alıştırmaları eklenir.

İşitsel-dilsel ve görsel-işitsel yöntemlerin metodolojik prosedürlerine göre karşılaştırılması, açık paralellikler ortaya koymaktadır. Tıpkı ALM gibi, AVM de

¹ Latince sözlük; erişim tarihi. Google Çeviri 27.12.2023

konuşma diline öncelik verir, bireysel cümle yapılarını (kalıp alıştırmaları) uygulamak için basit model cümleler kullanır, ezbere öğrenilen çeşitli “kalıplara” sahiptir, dil öğrenmeyi bir alışkanlık süreci olarak görür ve kullanır.

1.3. Ülkemizde Yabancı Dil Öğretiminin Tarihi Süreci

Ülkemizde yabancı dil öğretimi Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası yabancı dil öğretimi olarak iki kısım şeklinde ele almak bu iki dönemin farklılıklarından dolayı daha doğru olacaktır. Cumhuriyet öncesi dönemde Osmanlı imparatorluğunu ele aldığımız zamanda ise yine iki ayrı kısma ayırmamız gerekiyor. Çünkü Tanzimat dönemine kadar eğitim din esas alınarak yürütülürken Tanzimat döneminden sonra batılı eğitim modelleri esas alınmaya başlanmıştır. Tanzimat öncesi döneme bakmamız gerekir ise iki çeşit okul tipi vardı. Bunlar mahalle mektepleri ve medreselerdi.

(Başgöz, 1968), mahalle mekteplerinin tanımlamasını yapar iken derslerin genellikle dini bilgiler verdiğini, anadil eğitiminin ve yabancı dil olarak o dönemde Osmanlıda gösterilen Arapçanın da günümüzdeki anlamıyla verilmediğinin altını çizmektedir.

Diğer okul tipi olan medreselere baktığımız zaman ise Arapçanın çok önemli bir yeri olduğu ve ikinci dil olarak okutulmaya başlamasının medreseler ile ortaya çıktığı görülmektedir. Bu sebepten dolayı medreseler ikinci dil öğretiminin temelini oluşturması sebebi ile yabancı dil öğretimi açısından önemli bir yer tutmaktadır diyebiliriz.

1939 yılında gerçekleşen Tanzimat fermanı ile Osmanlı ordusunda bir yenileşme hareketi ortaya çıkmıştır. Bu Osmanlı tarihindeki ilk batılılaşma hareketi olarak da kabul edilebilir. Bu hareketin sonuçlarından birisi de eğitim alanındaki yenileşme ve modernizasyondur. Öyle ki Tanzimattan sonra açılan teknik okullar için yurtdışından öğretmenler getirilmiştir. Bu okullarda öğrenim görecekt öğrenciler

devrin geçerli dili olan Fransızcaya hâkim olmadığı için küçük yaşlardaki öğrencilere öncelikle Fransızca dersi verilmiştir. Bu eğitimi günümüz hazırlık sınıfı eğitimleri gibi düşünebiliriz. Bu sebepten dolayı askeri okullarda başlayan yenileşme hareketi eğitim sistemini değiştirmiştir. Askeri okullarda yapılan bu yenilikten sonra dönemin padişahı 2. Mahmut tıp eğitiminde de Fransızca öğrenilmesini istemiştir.

Bu kısma kadar sadece yüksek öğrenim ve askeri okullarda verilen yabancı dil eğitimlerini inceledik öyle ki ülkemizde yabancı dilde eğitim yapan ilk kurum olan Galatasaray Sultanisi (Lisesi) yabancı dille eğitim veren ilk orta öğretim kurumumuzdur. Galatasaray lisesi döneminin en parlak orta öğretim kurumlarından birisiydi. Öyle ki sadece Osmanlı topraklarından değil aynı zamanda Balkanlardan da öğrencilerin tercih etmesi bu okulun niteliğini açıklar derecededir.

(Lewis, 1970: 121); Osmanlıda faaliyet gösteren okullar hakkında şu ifadeleri kullanmıştır;

“Bu çeşit birkaç okul, özellikle Protestan Amerikan Koleji, yabancı misyonlar tarafından zaten açılmış bulunuyordu. Fakat Galatasaray Sultanisi, bir batı dilinde orta derecede modern bir eğitim sağlama konusunda bir Müslüman hükümet tarafından yapılmış ilk ciddi teşebbüstür. Diğer yeni bir özelliği de Müslüman ve Hristiyan öğrencilerin yan yana öğrenim görmesi, dini ayrılığın kaldırılmasına doğru bir adım idi”

Galatasaray lisesi yabancı dil öğretimi hususunda şüphesiz önemi bir yere hakimdir. Lakin ülkemizde yabancı dil öğretimi için seçilen dil her zaman döneme göre şekillenmiştir. Bu sebepten dolayı herhangi bir dil sürekli olarak öğretilmemiştir. Asıl konumuz olan Almanca öğretimine bakacak olursak 1908 inkılabına inmemiz gerekiyor. Öyle ki bu inkılabtan sonra okullarda yabancı dil öğretimine önem verilmiş ve Fransızca bütün okullarda zorunlu tutulmuştur. Bunun yanında İngilizce ve Almanca ise isteğe bağlı olarak öğretilmiştir.

‘Meşrutiyet döneminde Almanca, İkinci Dünya Savaşını izleyen yıllarda ise İngilizce, ülke de etkinlik ve güncellik kazanmıştır’’ (Cem, 1978: 7).

Cumhuriyet dönemine gelecek olur isek bu dönemdeki ilk ve en önemli adım Tevhid-i Tedrisat kanununun çıkarılması olmuştur. Bu kanun ile Osmanlı dönemindeki medreseler kapatılmış yerine günümüzdeki okullar açılmıştır. Yine bu kanun ile Osmanlı zamanında öğretilen yabancı dillerden Arapça ve Farsça müfredattan kaldırılmış bu derslerin yerine İngilizce, Almanca, Fransızca gibi diller konulmuştur. Lakin Arapça imam hatip okullarında öğretilmeye devam edilmiştir, ama bu ders yabancı dil dersi olarak değil meslek dersi olarak işlenmiştir.

‘‘1974-1975 öğretim yılına göre yabancı dille öğretim yapan resmi liselerin sayısı 12, 1982-1983 yılında ise 23tür. 1986-1987 öğretim yılında ise 103 Anadolu Lisesinde toplam 40.715 öğrenci ve 2.845 öğretmen eğitim ve öğretime devam etmekteydi’’ (MEGSB, 1986).

Eldeki bu veriler de incelendiği zaman yabancı dil eğitimine verilen önemin günden güne arttığını söylemek yanlış olmaz. Günümüze gelecek olur isek yabancı dil eğitimi okul öncesi eğitim veren kurumlara kadar yayılmıştır. Yapılan araştırmalarda bir yabancı dilin en verimli şekilde erken yaşlarda öğrenilebileceği gözlemlenmiştir. Bu sonuç ve eğitim modeli o kadar benimsenmiştir ki okul öncesi eğitim kurumlarında bile ikinci bir yabancı dil eğitimine rastlamak mümkündür.

Anlatılan yöntemlerin eksikleri, günümüz ihtiyaçlarını karşılamak konusunda yetersiz kalmıştır demek yanlış olmayacaktır. Öyle ki sürekli gelişen yöntemler sonucunda öne çıkan iletişimsel yöntem altında kültürler arası yaklaşım faktörü ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu yaklaşımı Dorn (2005) şu şekilde ifade etmektedir; ‘‘Kültürlerarası yaklaşım, öğrencilerin dil öğrenirken yabancı bir kültüre de hazırlıklı olmalarını en önemli görevi olarak görmektedir. Bu açıdan bakıldığında başka bir kültürün içinde dolaşabilmek, onun sadece dilini anlamak değil, aynı zamanda

gelenek ve göreneklerini de tanımak anlamına gelir”² (Dorn, 2005). Yöntemlerin güçlü yanlarını alıp bir arada değerlendirme anlayışı güden günümüzde iletişim yaklaşımının bir ileri aşaması gibi görünen eylem odaklı yaklaşım günden güne gelişmeye devam etmesinin yanı sıra yabancı dil eğitimi veren eğitimcilerin çoğu tarafından da kabul görmektedir.

1.4. Yabancı Dil Öğretimi ve Çevirinin İlişkisi

Yabancı dil öğretim sürecinde kaçınılmaz olan çeviri etkinliği ise iletişimsel yönünün olmaması, mekanik ve tek yönlü bir etkinlik olması, belli bir dil düzeyi gerektirmesi gibi gerekçelerle göz ardı edilmektedir. Eruz (2008: 53) çeviri eğitimi kavramı üzerinde durarak bu kavramı şu şekilde ifade etmektedir: “Çeviri eğitimi kavramı çevirinin bütün alanlarını kuşatmaktadır. Öyle ki çeviri tarihi, ikinci bir yabancı dil öğrenimi, çeviri kuramları, çevirinin disiplinler arası konumu, çeviri eleştirisi gibi konularda akademik çeviri eğitiminin bir parçasıdır” (Eruz, 2008: 53). O halde çeviri bütüncül bir etkinlik sahası olarak, yabancı dil eğitiminde ön görülen alt bilgi ve beceri alanlarına dokunmakta ve bunları bütüncül biçimde içermektedir. Oğuz (2019: 57) çevirinin bu özgül konumuna ilişkin şu saptamayı yapmaktadır:

“Çevirinin yabancı dil öğretim sürecinde kullanılması öngörülen enstrümanlardan biri olmasından hareketle belirtmeliyiz ki, yabancı dil derslerinde yer verilen çeviri etkinliğinin amacı, öğrencilerin salt çeviri yetisini geliştirmek değil, iki dilin karşılaştırılmasından yola çıkarak erek dili incelikleriyle öğrenme fırsatı sunan bir edim olarak ele alınmasını sağlamak ve çeviri etkinliğine farklı bir boyut kazandırmaktır. Sözünü ettiğimiz boyut, çeviri etkinliğinin dört temel dil becerisinin yanı sıra ayrı bir yeti olarak öğrenciye kazandırılmasıdır” (Oğuz, 2019: 57).

² Çevirisi tarafımdan yapılmıştır.

Bu yeti çeviri bölümü öğrencilerinin sahip olması gereken önemli özelliklerdendir. Çünkü çeviri aynı zamanda yazılı veya sözlü olarak yeni bir ürün ortaya koymaktır. Çünkü yapılan her çeviri hedef dilde yapılan bir üretilir. Buradan da anlaşılacağı üzere çeviri sadece kelimelerin çevirisi değildir. Önemli olanın anlam aktarımıdır. Bu aktarımın nasıl yapılacağı çeviri öğrencilerinin kendilerine kalmıştır. Çünkü her çevirmenin bir eser üzerine yorumları tamamen farklıdır.

“Bu noktada şunu da belirtmeliyiz ki, çeviri, amaç olmadığı sürece bazı bilim insanlarının öne sürdüğü gibi dil öğrenmenin önkoşulu varsayılan yabancı dilde düşünme işlemini engelleyen bir etkinlik olmaktan uzaktır. Bilakis, çeviri, dil öğretiminde araç olarak kullanıldığında destekleyici ve bütünleyici bir kimlik kazanmaktadır” (Cook, 2010).

Çeviri yetisi ya da diğer adı ile çeviri edinci gelişmeyen bir çevirmenin yapmış olduğu çeviri eylemi sadece kelimelerin aktarımının yapıldığı, anlam ve duygudan uzak bir metin olacaktır. Unutulmamalıdır ki çevirmen aynı zamanda yeni bir eser ortaya koyan kişidir. O yüzden kelimelerin direkt çevirisi ile oluşturulmuş mekanik bir çeviri orijinal metindeki anlam ve duyguyu sağlayamayacaktır. Bu yüzden çevirmenlik yapmak isteyen kişi aynı zamanda çeviri yetisini geliştirmelidir. Çeviri yetisinin gelişmesi yabancı dil öğrenen kişiler içinde önemlidir. Yabancı dil öğrenirken çeviri ile ister istemez bağlantı kurarız. Bu bağlantı sayesinde yabancı dil öğrenimi daha kolay bir şekilde kazanılacaktır. Bu kazanım ile dilin aktif olarak kullanımı da daha kolay olacaktır.

I.5. Yabancı Dil Öğretimi ve Çevirinin Tarihi

Tarihte yabancı dil öğretimi dilbilgisi çeviri yöntemi ile başladığı bilinmektedir. Dilbilgisi çeviri yönteminin kullanıldığı dönemler ile günümüzde dil öğretiminin yapılamayacağı açıkça ortadadır. Çünkü artık yabancı dil öğreniminde veya öğretiminde artık yapıların açık biçimde öğretimi değil sezdirimi yoluyla kazandırılması, hatta bunun da ötesinde yapıları aşan bir kullanım boyutunun öne çıktığı görülmektedir. Artık dil öğrenenlerden beklenen öğrendiklerini dökmeleri değil, uygulamalarıdır. Diğer yandan dilbilgisi çeviri yönteminden günümüze kadar geçen süre zarfında dil öğretim yöntem ve teknikleri bir önceki yöntemin eksik kaldığı veya geçerliliğini yitirdiği dönemlerde yeni bir yöntem olarak ortaya çıkmıştır. Bu yöntemlerin bazılarında çeviri hiç kullanılmazken bazılarında kullanılmıştır. Oysaki çeviri dilsel işlemlerin birçoğunda ister istemez ortaya çıkmaktadır.

Yöntemsel tartışma ve uygulama serüvenine tarihsel açıdan bakılırsa Dilbilgisi çeviri yöntemi ile başlayan yabancı dil öğretiminin gittikçe evrimleşerek, dönüşümler geçirdiği ve günümüz tartışmalarını şekillendiren eylem odaklı yaklaşıma varıldığı iddia edilebilir. Bu iki yaklaşım arasında, başka bir anlatımla bu iki yöntemsel kutup arasında dil öğrenim amacı, hedef kitle, dil öğrenen kitlenin eğitim durumu, kullanılan yöntemler gibi sınıflandırmalar tamamen farklı olsa dahi ana amaç her zaman yeni bir yabancı dili daha etkin ve kolay bir şekilde öğretmek denilebilir.

Dilbilgisi çeviri yöntemi ve eylem odaklı yaklaşımı tanıyarak ilk kullanılan yabancı dil öğretim yönteminden en son yaklaşıma kadar nelerin değiştiğini gözlemleyebiliriz. Yabancı dil öğretim yöntemleri her biri kendi döneminin koşulları göz önünde tutularak gelişmiştir.

Dolayısıyla tarihsel seyir içerisinde ihtiyaçları değişen insan, yabancı dil öğretiminde de değişen ihtiyaçlara paralel olarak yeni yaklaşım ve yöntemleri geliştirmiştir. Her yöntemin bir önceki yöntemle bir tepki ve o yöntemin eksiklerini kapatacak biçimde ortaya konulmaya çalışıldığı yabancı dil öğretim yöntemleri günümüze dek evrilerek gelmiştir. Önceleri aynı dönem içinde pek fazla farklı yöntem kullanılmaz iken artık günümüzde yeni yaklaşımlar ile farklı yöntemler bir arada kullanılmaktadır. Bu durumun sonucu olarak da farklı öğrenme stillerine sahip öğrenenlerin en yüksek verimi elde etmesi beklenmektedir.

I.6. Yabancı Dil Öğretiminde Güncel Durum Nedir?

Yabancı dil eğitiminde geçmişten günümüze sürekli farklı yaklaşım, yöntem ve modellerin geliştiği görülmektedir. Bilimsel gelişmeler, çağın gereksinimleri, ülkelerin sosyo-kültürel yapıları ve dil politikaları, özellikle son dönemde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ile özel amaçlı yabancı dil öğrenme istekleri her bir yaklaşım, yöntem ve modellerin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Tek bir genel yaklaşım veya model yerine, toplum ve hedef kitlenin özelliği ve gereksinimleri belirleyici olmaya başlamıştır.

Eskiden öğretene eğitimin merkezine koyup öğretim stratejileri, yöntemleri ve teknikleri üzerinde önemle durulurken, son zamanlarda öğreneni eğitimin merkezine yerleştirerek öğrenim stratejileri ve stilleri üzerinde durulduğu görülmektedir. Artık öğretimde olduğu gibi öğrenimde de sadece genelleme yoluna gidilmesi yeterli bulunmayıp, öğrenenlerin ya da aynı öğrenenin farklı öğrenme strateji ve stillerinden yararlanmasından söz edilmektedir. Bugüne kadar birçok yabancı dil öğretim yönteminin uygulandığından yukarda bahsetmiştik. Günümüzde en yaygın olarak kullanılan ve yabancı dil öğretimine en uygun görülen yöntemlerden birisi de iletişimsel yöntemdir. Bu yöntemle yapılan eleştiriler mevcut olsa da hali hazırda eğitimciler tarafından bilişsel yöntem ile en çok tercih edilen yöntemdir.

I.6.1. İletişimsel Yöntem

Yöntemin geliştirilmesinde etkili olan isimler sosyo-dilbilimci Hymes, dil öğretim uzmanları Henry Widdowson (1978), Christopher Brumfit (1979) ve Keith Johnson (1982), Chomsky'nin öne sürdüğü kavramlarla [edim(performance) – yeti(competence)] dilin doğasının açıklanmasının eksik kaldığını, bu kavramlara iletişim yetisi (communicative competence) adıyla üçüncü bir boyutu eklemenin bu eksikliği gidereceğini öne sürmüşlerdir.

Yöntemin genel özellikleri ise şu şekilde açıklanabilir;

“Dil becerilerinin her biri iletişim kurmak için doğal bağlamlarda öğretilir [...] Tepki geliştirme modeli(mand-model), rastlantılı öğretim (incidental teaching), ve bekleme süreli eğitim (time delay) etkinlikleri yoluyla öğrencilerin iletişim becerileri artırılmaya çalışılır” (Doğan, 2012: 147).

Öğretim öğrenci merkezli olarak yapıldığı için ders malzemeleri, öğretim ortamı ve aktiviteler özel olarak öğrenci odaklı üretilir. Bu materyallerin hedef dilin kültürünü yansıtacak ve günlük yaşamda işlevsel olacak şekilde üretilmesine özen gösterilir. “Öğretmenin sınıf içerisindeki rolü, öğrencilerin dil öğretim amaçlarına uygun bir şekilde birbirleriyle iletişim kurmalarında yönlendirici olmaktır” (Demirel, 2010: 51). Bu yöntemi uygulayacak öğretmen hem hedef dili hem de öğrencilerin anadilini yetkin bir biçimde bilmelidir. “Öğrenciler ve öğretmen anadili gerektiğinde kontrollü bir şekilde kullanılabilir ve çeviriye başvurulabilir” (Hengirmen, 2006: 34). Hengirmen’in bu açıklamasında da anlaşılacağı üzere anadil yabancı dil eğitiminde tamamı ile geri plana atılamaz. Öğrenci yabancı dilde öğrendiği yeni bilgileri bazen anadil tabanına oturtmayı isteyebilir. Bu tamamen normal bir durumdur. Anadil tabanına oturtur iken çeviriden yararlanması ise gayet doğaldır. Çünkü öğrenci anadili ile öğrendiği yabancı dil arasında ancak çeviri ile bir bağ kurabilir. “Hedef dil sadece iletişim etkinliklerinde değil, aynı zamanda etkinliklerin açıklanmasında

ve ödev verilirken de kullanılır” (Demirel, 2010: 57). Demirel’in bahsettiği gibi yönlendirmelerin hedef dilde yapılması öğrenciden beklenen kazanımların öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığını anlamak için kullanılması öğrencinin öğrendiklerini daha iyi aktarmasını sağlayacaktır.

Demirel, yöntemin uygulanmasına yönelik şu uyarılarda bulunmaktadır:

“Diialogların çalışmalarında, diialogların başına ya da sonuna uygun cümleler eklenir. Bazı sözcüklerin ya da cümlelerin boş bırakıldığı diialoglar öğrenciye tamamlattırılır. Aynı işleve sahip cümleler görsel, sözel ve yazılı olarak eşlenir ve bir kavramın değişik yollarla açıklanabileceğini gösterir şekilde diialog yeniden düzenlenir” (Demirel, 2010: 51).

Bu uygulama ile öğrencinin öğrendiklerini eyleme dökme düzeyi rahatlıkla saptanabilir. Öğrencinin öğrendiği teorik bilginin uygulamada ne düzeyde uygulayabildiği de gözlemlenebilir.

“Öğrenciye daha önce öğretilen konular ve durumlara dayanarak öğrencinin kendi yaşantısı ile ilgili sorular sorulur. Daha sonra özgün durumlar yaratılır ve öğrencilerden grup çalışması yaparak yeni ve özgün diialoglar üretmeleri istenir” (Demirel, 2010: 52).

Okuma parçalarının anlaşılmasını kolaylaştırmak için anahtar kelimeler verilir ve metinde geçen başlıca kavramlar belirlenir. “Öğrencilere dilbilgisi, kelime bilgisi, telaffuz vb. kazanımlarını doğal iletişimde kullanmadan önce iletişim alıştırmaları yaptırılır” (Doğan, 2012: 149).

Her yöntemde olduğu gibi bu yönteme de yapılan eleştiriler mevcuttur. Bu eleştiriler yöntemin gelişmesi için oldukça önemlidir.

Yönteme yapılan bazı eleştiriler ise şöyledir;

“Dilbilgisi kurallarının öğretimini yapıların içine sıkıştırarak geri planda tutması bu yöntemin bir eksikliği olarak göze çarpmaktadır. Bu kurallar, dili daha düzgün kullanmak için gerekli olduğundan daha çok önemsenmesi yerinde olacaktır” (Memiş ve Erdem, 2013: 307).

Memiş ve Erdem'in İletişimsel Yönteme yapmış olduğu bu eleştiri dilbilgisinin yabancı dil öğretiminde ana faktör olmasa dahi göz ardı edilemeyeceği gerçeğini göz önüne sermektedir. Modern yaklaşımlarda dört temel beceri üzerinde durulması ön plana çıkmaktadır ama buradan dil bilgisini tamamen gözden çıkarabileceğimiz anlaşılmamalıdır.

“İletişimsel yöntemin göz ardı ettiği ezber kavramı aslında yararlı bir yetenektir. Ezberin, yerli yerinde kullanıldığında yabancı dil öğretimine büyük faydalar sağladığı bilinmektedir” (Hengirmen, 2006: 36).

Hengirmen'in üzerinde durduğu gibi bir yabancı dili öğrenirken ezberden yararlanılması olağan bir durumdur. Ama İletişimsel yöntemde ezbere yeterince yer verilmediği veya geri plana atıldığı için yabancı dil öğrenenler dil öğrenimi esnasında ezberlenmesi gerekli olan kavram ve kuralları ezberleyemeyip bu konuda eksik kalacaklardır.

“Ders materyallerinde metinlerin yeterince yer almaması ve bunun yerine diyalogların kullanılması öğrencilerin belli öğrenim alışkanlıkları olduğundan öğrenim için engel oluşturabilir” (Memiş ve Erdem, 2013: 307).

Memiş ve Erdem bu tanım ile yabancı dil öğreniminde dil edinci hususuna dikkat çekmektedir. Öyle ki yabancı dil eğitimi verilirken asıl amaç dili kalıplar ile öğrenmek veya tamamen ezberlemek değil dilin aktif ve etkin kullanımını

sağlatabilmektir. Bu ise ancak ve ancak öğrenilen dilin öğrenen birey tarafından anlaşılıp, yorumlanması ve aktif ve bağımsız bir şekilde kullanılması ile gerçekleşebilir.

“İkili ve grup çalışmaları esnasında öğrencilerin kendi aralarında kurdukları iletişimi öğretmen tamamıyla yönlendiremez ve hataları düzeltme fırsatını bulamaz. Bu öğrenimi verimsizleştirdiği gibi, öğretmenin otoritesine de zarar verir” (Memiş ve Erdem, 2013: 307).

İletişimsel Yöntem günümüzde öne çıkan yöntemlerden biri olduğunu tekrar vurgulamak istiyorum. İletişimsel Yöntemin ortaya çıkmasından sonra ise bir kavramdan daha bahsetmemiz gerekecektir ‘İletişimsel Kültürel Yeti’ kavramı. Haldan ve Pekbak (2019: 262) İletişimsel Kültürel Yeti kavramını şu şekilde aktarıyor;

Gaitanides’e (2003) göre “Bireyin kültürel arka planını bilmediğimiz sürece, kültürün de iletişimde ne kadar etkili olduğunu bilemeyiz” (akt; Haldan ve Pekbak: 262, Gaitanides, 2003: 48).

Öğretimin öğrenci merkezli olarak yapılması, ders malzemeleri, öğretim ortamı ve aktivitelerin özel olarak öğrenci odaklı üretilmesi, bu materyallerin hedef dilin kültürünü yansıtacak ve günlük yaşamda işlevsel olacak şekilde üretilmesine özen göstermesi iletişimsel yöntemin eğitimciler arasında yaygın olarak kullanılmasını sağlamıştır. İletişimsel yöntem yenilikçi bir yöntem olsa dahi dil bilgisi, ezbere yer vermemesi, anadile karşı olması ve çeviriye yer vermemesi ise dilbilimciler tarafından bu yöntemin eksiklikleri arasında sayılmaktadır. Bu eksikliklerin göz ardı edilmesi etkili bir öğretim için sorun teşkil edebilir. Etkili bir öğretim için özellikle sınıf ortamında yani birden fazla öğrenme stiline sahip öğrencinin olduğu bir ortamda bu gibi eksikliklerin olması tüm sınıf için tam bir öğrenme sağlayamamaktadır. Bu durumda güncel yaklaşımlar göz önünde bulundurulduğu zaman iletişimsel yöntemin kullanılmasını ama aynı zamanda yöntemin göz ardı ettiği dil bilgisi, gerekli yer ve konularda ezber, gerekli görülen

zamanlarda anadil kullanımı ve çevirinin de kullanılarak daha iyi bir öğretim sağlanabileceğini ortaya koymaktadır. Yani iletişimsel yöntemin eksikliklerinin giderilmesi etkili ve doğru öğretimi sağlayacaktır.

I.6.2. Eylem Odaklı Yaklaşım

Yabancı dil öğrenimindeki amaç değişmiş bu değişim beraberinde yeni yöntem ve yaklaşımları da beraberinde getirmiştir. Bu yaklaşımların en güncel olanlardan birisi de Eylem Odaklı yaklaşımdır. Öyle ki günümüzde birçok eğitimci tarafından kullanılmaktadır. Eylem Odaklı Yaklaşımın isminden de anlaşılacağı gibi temelinde yabancı dil öğrenen kişinin eyleme geçmesi yatmaktadır. Peki, nedir bu eylem? Bu sorunun cevabını Cevizci (2021: 169) şu şekilde cevaplandırıyor;

“İnsan varlığının, niyetli veya bir amaca yönelik bedensel hareketi. Eylem, doğadaki diğer varlıkların ve bu arada hayvanların davranışlarından, gerisinde şu ya da bu ölçüde, az ya da çok bir düşünsel faaliyetin ya da istemenin bulunması ve bir amaca yönelik olmasıyla farklılık gösterir. Buna göre, eylemin en temel özelliği olarak öznenin inanç ya da niyetlerinin sonucu olması, failin eylemi belli birtakım sebeplerin sonucu olarak hayata geçirmesi özelliği verilir.”

Buradan da anlaşılacağı üzere bireyin eylemleri bireyin amacına göre şekillenir. Cevizci'nin yapmış olduğu tanımlamayı yabancı dil öğretimine indirgeyecek olur isek birey yabancı dil öğrenme amacını, dili nerede ve nasıl kullanacağını belirledikten sonra kendine uygun yöntemi seçmeli ve o doğrultuda hareket etmelidir.

“2000’li yıllardan itibaren Avrupa’da Eylem Odaklı Yaklaşım adlı yeni bir yöntemden söz edilmeye başlanır. Bu yöntemin temel hedefi, okul, günlük yaşam ve iş yaşamı gibi sosyal ortamlarda

eyleme dönük olarak yabancı dili kullanabilmektir. Bu yöntemin asıl temellerinin 2001 yılında yayınlanan Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metnine dayandığı söylenebilir” (Günday, 2017: 443).

Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metninin vermek istediği yöntemsel mesaj şudur: Dil öğrenimi, öğrenenlerin gerçek hayatlarında hareket edebilmelerini, kendilerini ifade edebilmelerini ve farklı nitelikteki görevleri yerine getirebilmelerini hedeflemelidir. Bu nedenle beceri sürekliliğine bağlı olarak (A1-C2 arası seviyeler), değerlendirme için önerilen ölçüt gerçek hayatın içindeki iletişim becerisi üzerinedir. Günday (2017: 447) eylem odaklı yaklaşımı, 21. yüzyılın yeni gereksinimleri ve yeni toplumsal beklentilere göre şekillenmiş bir yöntem olduğunu, öğrenen kişinin bir yandan otonom bir birey iken, diğer yandan sosyal aktör olarak kolektif eylemi gerçekleştirecek grup veya topluluğun bir üyesi olduğunu belirtmektedir. Eylem odaklı yaklaşımda, eylem, etkileşim ve sosyal boyut ön planda olduğundan grup çalışmaları, iş birliğine dayalı rol oyunları veya sosyal yaşamla ilgili görevler daha ön plandadır. Amaç, öğrenenleri sosyal aktör olarak hedef dilde başkaları ile iletişim kurma ve birlikte hareket edebilme becerisi kazandırmaya yönelik yetiştirmektir. Eylem Odaklı Yaklaşımdaki mantık öğrenenin kendi öğrenme stillerini tanıyıp bu doğrultuda stratejiler geliştirerek öğrenimini sürdürmesi başarılı bir yabancı dil hedefine ulaşmak için oldukça önemlidir. Eylem Odaklı Yaklaşım, öğrenenin öğrenme stilleri, gereksinimleri, edineceği beceriler, kullanılabilecek araç ve materyaller üzerine odaklanırken öğrenmeyi, bireysel çaba ve deneyim sonucu gerçekleşen bir değişim olarak değerlendirmektedir (Günday, 2017: 447).

Sönmez (2021) ise bir karşılaştırma incelemesi yaparak iletişimsel yöntem ile eylem odaklı yaklaşımı karşılaştırmıştır. Bu çalışmasında eylem odaklı yaklaşım ve iletişimsel yöntemin benzerliklerine ve farklılıklarına bir üst bakış kazandırmıştır. Sönmez (2021) yapmış olduğu çalışmada yabancı dil öğretim yöntemlerinden iletişimsel yaklaşım ve eylem odaklı yaklaşımın ortaya çıkış nedenlerini, temel ilkelerini, birbirleriyle olan benzerliklerini ve farklılıklarını ele aldığı çalışmada diğer öğretim yöntemlerinin aksine; iletişimsel yaklaşımla, eylem odaklı yaklaşımın birbirinin karşıtı olmadığını, aksine birçok yönden benzerlik taşıdıklarını, eylem

odaklı yaklaşımın iletişimsel yaklaşımının devamı olarak kabul edilebileceğini ortaya koymaya çalışmıştır. Ona göre (Sönmez, 2021: 51). iletişimsel yaklaşım, yabancı dil öğretiminde birçok yönden büyük yenilikler ve bakış açısı değişiklikleri meydana getirmiştir. Eylem odaklı yaklaşım, Diller İçin Ortak Başvuru Metnindeki ölçütler doğrultusunda iletişimsel yaklaşımın ilkelerini daha da öteye taşıyarak yenilikçi ve yaşam boyu süren bir öğrenme modeli ortaya koymuştur.

Bu bağlamda dil öğrenenlerin öğrendikleri dilde eylem ortaya koyabilmelerini önceleyen Eylem Odaklı Yaklaşım günümüzün dil öğrenme ihtiyaçlarına karşılık verebileceği düşünülebilir. Bu noktada bu yaklaşım, tarihsel açıdan ilerlemeli gelişimsel bir süreci izleyen yabancı dil öğretimi araştırmalarının güncel ve dinamik bir alanını temsil etmektedir.

1.7. Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi

Modern dil öğretim yöntemlerinin yaygınlaşması ve yabancı dil öğrenenlerin sayısının artması ile yabancı dil öğrenenlerin dil öğreniminin ne düzeyde olduğunu belirlemek için belli standartların olmadığı gözlemlenmiş ve şu soruyu ortaya çıkarmıştır: Yabancı dilde yeterlilik seviyesini ölçmek için uluslararası bağlamda tanınmış bir standart mümkün müdür? Bu sorunun cevabını Ataç şu şekilde açıklıyor:

“Avrupa Diller Yılı'nı kutlama etkinlikleri sebebiyle Avrupa Konseyi, Dil Politikaları Birimi tarafından geliştirilen Avrupa Dil Portfolyosu (Avrupa Dil Gelişim Dosyası) projesinin 15-17 Ekim 2000 tarihleri arasında Polonya'nın Cracow kentinde düzenlenen Eğitim Bakanları Daimi Konferansı sonunda imzalanan sonuç bildirgesiyle Konseye üye tüm ülkelerde uygulanması karar altına alınmıştır.”

Bu sorunun sorulması ve güncel ihtiyaçlar doğrultusunda Avrupa Konseyine üye ülkeler tarafından dilin 4 temel becerisini ölçme ve değerlendirme üzerine Avrupa Dil Portfolyosu kullanılmaya başlanmış ve günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir.

Avrupa dil portfolyosunun ölçmeyi amaçladığı dört temel dil becerisi toplumsal veya kitlesel bir ölçütten ziyade bireysel bir ölçütü baz almaktadır. Öyle ki (Kılınç, 2021: 333) Avrupa Dil Portfolyosunu şu şekilde açıklamaktadır:

“ADP bir ders kitabı ya da bir kaynak kitap özelliği taşımamaktadır. Öğrenenin kendisine ait bir dosyası niteliği taşıyan bu portfolyo, bireylerin okul içinde ya da dışında yabancı dil öğrenimi süreci boyunca kendisinin hangi düzeyde ve hangi becerileri geliştirmesi gerektiğini kavrayabilmesini ve planlamadan değerlendirmeye kadar tüm yabancı dil öğretimi sürecine katılımını sağlayan bir araçtır. Bu da Avrupa Konseyi’nin özellikle sağlamaya çalıştığı, yabancı dil öğretiminde “Kendini Değerlendirme” ve “Öğrenen Özerkliği” felsefelerini desteklemektedir.”

Bu felsefe günümüzde kullanılması azalan öğretmen merkezli öğretimin yerini öğrenci merkezli ve bireysel öğrenmeye dayalı yeni yöntem ve metodların kullanımını desteklemektedir diyebiliriz. Çünkü yeni yaklaşımlara göre asıl amaç dili öğretmek değil, dilin nasıl öğrenileceğini öğretmek ve aynı zamanda dilin nasıl kullanılacağını benimsetmektir.

Yukarıda bahsedildiği gibi bu program dilin dört temel becerisini ölçmektedir. Bunlar: okuma, konuşma, dinleme ve yazmadır. Lakin unutulmaması gereken bir başka beceri daha vardır beşinci ve gizli beceri ise çeviridir. Çeviri yeni yöntem ve metodlar da pek kullanılmasa da öğrenciler yeni bir yabancı dil öğrenirken öğrendikleri dil ile anadilleri arasında bağlantı kurma ihtiyacı duyarlar. Bu ihtiyacı ise çeviri ile giderirler. Çünkü çeviri aynı zamanda kültürel ve dilsel bir

aktarım aracıdır. Ertürk (2021: 12) ele almış olduğu eserde çevirinin hangi dilsel yeterlilik araçları içinde bulunduğunu şu şekilde açıklamaktadır;

“Pragmatik Yeterlilik: Bu yeterlilik, birinci maddede bahsettiğimiz dilsel araçların aktif olarak kullanımıyla ilgilidir. Bu yeterliliğin gelişimi, bireyin yaşadığı kültürel çevre ve bu çevreyle girdiği etkileşime bağlıdır. AOBM, bu araçların kullanıldığı etkinlikleri dört gruba ayırmaktadır.

a) Alımlama: Dinleme-Anlama/ Okuma-Anlama

b) Üretme: Konuşma/Yazma

c-d) Etkileşim-Aracılık: Sözlü, yazılı çeviri, Tercümanlık”

Bu bakımdan Türkiye’de yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemlerin, öğrencilerin nitelikleri dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. En azından dilsel becerileri (anlama, konuşma, okuma, yazma) geliştirmeyi amaçlayan yabancı dil öğretiminde, kültürel boyutun da dikkate alınması gerekir. Çünkü kültür ögesini göz önüne almayan bir yabancı dil öğretim yöntemi, öğrenmeyi tam olarak gerçekleştiremez. Öğrenmeyi ve bilgilenmeyi kolaylaştıran ve çabuklaştıran önemli anahtarlardan birisi de çeviridir. Ancak bu aracın kontrollü ve sistemli kullanılması gerekir (Kayra ve Aslan, 1996: 175).

ADP’nin en son yayınlanan güncel versiyonunda çeviri ile ilgili olan kısımda ise çeviriden bir metne aracılık etmek şeklinde bahsedilmektedir.

“Bir metne aracılık etmek”, genellikle dilsel, kültürel, anlamsal veya teknik engeller nedeniyle erişim sahibi olmadıkları bir metnin içeriğini başka bir kişiye aktarmayı içerir. 2001 CEFR metninde arabuluculuk terimi esas olarak bu anlamda kullanılmaktadır. Sunulan ilk tanımlayıcı ölçekler seti, genellikle diller arası yorumlamaya yöneliktir ve giderek dil müfredatına dahil edilmektedir (örneğin İsviçre, Almanya, Avusturya, İtalya, Yunanistan ve İspanya’da). Ancak bu kavram, bir metnin kendisi için aracılık etmesini (örneğin bir ders sırasında not alırken) veya

metinlere, özellikle de yaratıcı ve edebi olanlara yönelik tepkileri ifade etmeyi içerecek şekilde daha da geliştirilmiştir.

Aynı metnin farklı bir bölümünde ise ADP'nin dil seviyelerinin yapabileceği çeviri düzeyleri başka bir deyiş ile hangi dil seviyesinin hangi düzeyde çeviri yapabilecekleri bu metinde açıkça belirtilmiştir. Buna göre hangi dil seviyesindeki insanların hangi çeviri eylemlerini gerçekleştirebileceği aşağıdaki tablolarda açıkça görülmektedir.

Tablo1: AOBM'ne göre dil öğrenenlerin yazılı bir metni konuşma veya işaret diliyle çevirisini hangi seviyede ne kadar yapabilirler?

	Translating a written text in speech or sign
C2	Can provide fluent oral translation (into Language B) of abstract texts (written in Language A) on a wide range of subjects of personal, academic and professional interest, successfully conveying evaluative aspects and arguments, including the nuances and implications associated with them.
C1	Can provide fluent oral translation (into Language B) of complex texts (written in Language A) on a wide range of general and specialised topics, capturing most nuances.
B2	Can provide oral translation (into Language B) of complex texts (written in Language A) containing information and arguments on subjects within their fields of professional, academic and personal interest.
B1	Can provide oral translation (into Language B) of texts (written in Language A) containing information and arguments on subjects within their fields of professional, academic and personal interest, provided they are written in uncomplicated, standard language.
	Can provide an approximate oral translation (into Language B) of clear, well-structured informational texts (written in Language A) on subjects that are familiar or of personal interest, although lexical limitations cause difficulty with formulation at times.

Translating a written text in writing

Can translate (into Language B) technical material outside their field of specialisation (written in Language A), provided subject matter accuracy is checked by a specialist in the field concerned.

Can translate (into Language B) abstract texts on social, academic and professional subjects in their field (written in Language A), successfully conveying evaluative aspects and arguments, including many of the implications associated with them, though some expression may be over-influenced by the original.

Can produce clearly organised translations (from Language A into Language B) that reflect normal language usage but may be over-influenced by the order, paragraphing, punctuation and particular formulations of the original.

Can produce translations (into Language B) that closely follow the sentence and paragraph structure of the original text (in Language A), conveying the main points of the source text accurately, though the translation may read awkwardly.

Can produce approximate translations (from Language A into Language B) of straightforward, factual texts that are written in uncomplicated, standard language, closely following the structure of the original; although linguistic errors may occur, the translation remains comprehensible.

Can produce approximate translations (from Language A into Language B) of information contained in short, factual texts written in uncomplicated, standard language; despite errors, the translation remains comprehensible.

Yazılı bir metni konuşma veya işaret diliyle çevirmek

C2: Kişisel, akademik ve profesyonel ilgi alanına giren çok çeşitli konulardaki soyut metinlerin (A Dilinde yazılmış) akıcı sözlü çevirisini (B Diline) sağlayabilir, onlarla ilişkili nüanslar ve imalar da dahil olmak üzere değerlendirici yönleri ve argümanları başarılı bir şekilde aktarabilir.

C1: Çok çeşitli genel ve özel konulardaki karmaşık metinlerin (A Dilinde yazılmış)

çoğu nüansı yakalayarak akıcı bir şekilde sözlü çevirisini (B Diline) sağlayabilir. Mesleki, akademik ve kişisel ilgi alanlarına giren konularda bilgi ve argümanlar içeren karmaşık metinlerin (A Dilinde yazılmış) sözlü çevirisini (B Diline) sağlayabilir.

B2: Karmaşık olmayan, standart bir dilde yazılması koşuluyla, mesleki, akademik ve kişisel ilgi alanlarına giren konularda bilgi ve argümanlar içeren metinlerin (A Dilinde yazılmış) sözlü çevirisini (B Diline) sağlayabilir.

B1: Bilinen veya kişisel ilgi alanına giren konularda açık, iyi yapılandırılmış bilgilendirici metinlerin (A Dilinde yazılmış) yaklaşık sözlü çevirisini (B Diline) sağlayabilir, ancak sözcüksel sınırlamalar zaman zaman formülasyonda zorluklara neden olur.

Yukarıdaki tablolarda da görüldüğü üzere hangi dil seviyesindeki kişiden nasıl ve ne derece bir çeviri beklenebileceği en son güncellenen Avrupa Diller için Ortak Başvuru Metin’inde net bir şekilde belirtilmiştir. Buradan elde ettiğimiz veriler ışığında her dil bilen kişiden her seviyede bir çeviri beklenmemelidir. Özellikle alan çevirileri ve uzmanlık çevirileri alanında kapsamlı bir eğitim almış, dil bakımından yeterli profesyonel çevirmenler tarafından yapılmalıdır. Bu da ancak nitelikli bir çeviri eğitimi ile mümkün olacaktır. Öyle ki her dil bilen kişi dili öğretmesi beklenmediği gibi her dil bilen kişiden de çevirmenlik yapması beklenemez.

II. BÖLÜM: ÇEVİRİ BECERİSİNİN GELİŞTİRİLMESİ

II.1. Tarihsel Açıdan Çeviri Etkinliği

Çeviri dediğimiz zaman bazılarımızın aklına modern çeviri araçları ile yapılan çeviriler gelebilir. Ancak çevirinin tarihi çok daha eskiye dayanmaktadır, öyle ki çeviri için insanlık tarihi ile yaşıt tanımı yapmamız yanlış olmayacaktır. Çünkü insanların ilk çağlardan beri iletişim kurma ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç yazının bulunmasından önce sözlü olarak giderilmeye çalışılıyordu. Yazının icadı ve basılı kaynakların artması ile insanların yazılı çeviriye de ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Çeviri eyleminin başlangıcının net tarihi tam olarak bilinmese de yapılan araştırmalar ve bulunan bulgular bize çevirinin köklü bir tarihi olduğunu göstermiştir. Bu konu ile ilgili bazı bilgiler aşağıda derlenmiştir;

“Çeviri Eğitiminin temelini oluşturan çalışmaların Doğu’da başladığı bilinmektedir. Bunlar arasında bilinen en eski çevirinin yapıldığı merkezler, dördüncü yüzyılda Çin’de devletçe desteklenen Budist metinleri Çince ’ye çeviren, dokuzuncu yüzyılda Bağdat’ta ‘Bilgelik Evi’ adını taşıyan ve on üçüncü yüzyılda saraylar tarafından desteklenen kuruluşlardır” (Pym, 1998: 34).

Çeviri gereksinimi, insanlık tarihinde farklı dillerin oluşmasıyla birlikte başlamıştır. Dillerin 100.000 yıl önce ortaya çıktığı, yazının bundan yaklaşık 5.000 yıl önce bulunduğu düşünülürse çevirinin oldukça eskilere dayandığı söylenebilir.

“Roma İmparatorluğunun sergilediği 'Roma ruhu' ise, çeviri yoluyla Avrupa'nın sosyal yaşamını, yasalarını, dilini ve edebiyatını köklü biçimde etkiler. Gelişmiş kültürün göstergesi sayılan mükemmel dil, Eski Yunan'dan 16. yüzyıla kadar önce Yunanca sonra Latince iken, tarihi ve siyasi koşulların da etkisiyle

yerini sırasıyla Fransızcaya ve İngilizceye bırakır. Rönesans döneminde her bir ulusal dilin devlet yönetimi, hukuk, edebiyat, felsefe ve bilim alanında yetkinliğini kanıtlamasıyla, çeviri olgusu giderek ön plana çıkar” (Kızıltan, 2000: 73).

Kızıltan’ın da belirttiği gibi döneme etkili olan dil değişse de değişmeyen tek husus çevirinin yeri ve önemidir. Çeviri tarih boyunca önemini korumayı başarmış bir bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çeviri eylemi, çeviri tarihi kadar öneme sahip olan bir kavram daha vardır. O da hiç şüphesiz çeviri eğitimidir. Çeviri yapan kişiler ilk çağlarda usta-çırak ilişkisi içinde eğitim almış olsa da günümüzde çeviri eğitimi önemli bir husus olarak üniversitelerin ilgili bölümlerinde uzman kadrolar tarafından verilmektedir. Bu eğitim de sözlü ve yazılı çeviri eğitiminden, metin türlerine, kelime bilgilerine kadar birçok alanda eğitim verilmektedir. Bu eğitimin tarihi ile ilgili bilgilere baktığımızda Kızıltan yaptığı çalışma da çeviri eğitimine dair şu bilgileri vermektedir;

“M.Ö. 2000 yıllarında, Anadolu’da yaşayan Asurlular, Babilliler ve Hititlerde uzman katipler vardır. Bu kişiler, çeviri bürosu denebilecek mekanlarda, yabancı ülkelerle örn. Mısır’la sürdürülen yazışmaları yürütürler” (Kızıltan, 2000: 72).

Kızıltan’ın verdiği bilgilerden de görüleceği üzere çeviri eğitimi köklü bir tarihe sahiptir. Bu açıklamalardan sonra Arıkan’ın da çeviri tarihi üzerine yaptığı yoruma bakmak konunun anlamını tam anlamıyla kavramamıza yardımcı olacaktır.

“Bağdat’ta kurulan Beyt’ül Hikme’den Endülüs’e aktarılan bilgiler, Toledo’da kurulan Çeviri Okulunun temellerini oluşturmuştur. XII. yüzyılda Avrupa’da gerçekleşen çeviri faaliyetleri arasında en etkin rolü olan Toledo Çeviri Okulu, çevrilen eserlerin sayısı, orada çalışan çevirmenler ve etkileri açısından İspanya çeviri hareketinin merkezi olmuştur. Müslüman yazarların Batılı ilahiyatçılar

üzerinde yaptığı felsefî etkinin oluşturduğu değişim, büyük ölçüde bu çevirmen grubunun çalışmaları sonucunda oluşmuş ve bu çeviriler Orta çağ Avrupası'nın İslam'la ilgili bilgilerinin temelini oluşturmuştur'' (Arıkan, 2020: 1967).

20. ve 21. Yüzyıllarda küreselleşme etkili olduğundan dünya çapında bir bilgi transferine ek olarak elverişli ve çok yönlü ekonomik ilişkiler de dünyayı etkilemektedirler. Bunun sonucu olarak çeviri ve tercümeyle olan talep oldukça artmıştır. Günümüzde çeviri biliminin merkezinde dini yazıların çevirisi bulunmamaktadır. Çeviri-tercüme işlemi hayatın her alanına nüfus etmiştir; tıbbi, teknik, ekonomik, sanatsal ve kültürel metinlerden boş zamanları değerlendirmek için okunan kitaplara/yazılara kadar uzanmaktadır.

Artan talep üzerine çeviri stili de değişmiştir. Günümüzde çeviri/tercüme yüksek profesyonellik gerektiren bir hizmettir. Merkezinde ise yerleştirme bulunmaktadır. Burada metinlerin, hedef grubun ülkesindeki kültürel içeriklere de uyarlanması gerekmektedir. Yukarıda önemli bölümlerine kısaca değindiğimiz çevirinin tarihçesinde asıl konu bilgi transferidir. Eskiden kutsal kitaplar tercüme edilirdi, şimdi her türlü metin tercüme edilmekte ve bir kültür transferi oluşmaktadır. Çeviri, iletişimin inanılmayacak kadar büyük önemi olan vurucu bir parçasıdır. Bu nedenle de çoğunlukla bir sanat olarak tanımlanan bu uğraş mümkün olabilen en yüksek seviyede icra edilmelidir.

II.2. Çeviri Becerisi Nedir?

Çeviri becerisinin ne olduğuna geçmeden önce çeviri kavramının nasıl algılandığını ele almak gerekmektedir. Vardar (2002: 60) çevirinin tanımı şu şekilde yapmaktadır; "Bir dilde düzenlenmiş bildirileri anlam ve biçim bakımından eşdeğerlik sağlayarak bir başka dile aktarma işlemi; bu işlemin gerçekleşmesiyle ortaya çıkan ürün."

Vermeer (1996: 6) ise çeviriye “kaynak metin materyalinin temelinde kültürlerarası etkileşimde bulunmada yazılı veya sözlü erek metin hazırlamak için sözlü veya sözsüz yönergeler bütünü oluşturur bir komisyon tarafından başlatılan bir prosedürdür” şeklinde yorumlamaktadır (akt. Akalın, 2021: 28).

Çevirinin tanımını yaptıktan sonra çeviri eyleminin tarihinin ne zamana dayandığı konusu da çok önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki çeviri günümüzde bir bilim dalı olarak kabul edilmektedir. Tüm bilim dallarının tarihi yani temeli ne kadar eskiyse ve üzerine ne kadar çalışma yapıldıysa kendilerini geliştirdikleri, zaman içinde güncellendikleri sonucuna varmak yanlış olmayacaktır. Akalın (2021: 1) çevirinin tarihini “Sözlü ve yazılı çeviri, insanlık tarihine koşut etkinliklerdir. Arkeolojik ve tarihsel araştırmalar, bu görüşü desteklemektedir. Öyle ki daha MÖ 3. Yüzyılda tercümanlar, Mısırlılar ve komşuları arasındaki dil aktarıcıları olarak görülmüşlerdir.” şeklinde yorumlamaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere M.Ö tarihlerde bile insanlar çeviriye ihtiyaç duymuştur. Bu durumda çeviriye o günden beri gelişerek günümüze kadar gelen bir bilim dalı haline getirmiştir.

“Çeviri” sözcüğü Arapça kökenli bir Türkçe kelime olan “tercüme” sözcüğü ile eşanlamlıdır. Çeviri yapan kişi anlamında “çevirmen” sözcüğü kullanılmakta olup “yazılı çeviri” yapan kişi için mütercim kelimesi, “sözlü çeviri” yapan kişi için ise tercüman kelimesi kullanılır.

Çevirinin genel tanımını bu şekilde yaptıktan sonra çevirmen kimliğine sahip kişinin sahip olması gereken özellikler, çeviri edinci, çevirinin tarihi, çevirideki iç ve dış faktörler gibi alt başlıklar bu kısımda irdelenecektir. Bu alt başlıkların tamamının bir arada incelenmesinin sebebi ise çeviri sürecinin bir bütün olması ve bu sürecin birbirinden bağımsız olarak düşünülmesinin yanlış olmasından kaynaklanmaktadır.

II.3. Çeviri Becerisinin Geliştirilmesinde Rol Oynayan Faktörler ve Etkileri

İyi bir çevirmenin sahip olması gereken özellikleri ise kısaca açıklamak gerekir ise; İyi bir çevirmen öncelikle gerekli bir eğitime sahip olmalıdır. Bir çevirmen, öncelikle üniversitelerin ilgili bölümlerinden gerekli eğitimi almış olmalıdır. Bir çevirmen çeviri yaptığı tüm dillerin, dil bilgisi kurallarını iyi bilmeli ve zengin bir kelime dağarcığına sahip olmalıdır. (Bkz. Akalın,2021, Haldan, 2021)

İyi bir çevirmen aynı zamanda hedef dilin kültürüne de hâkim olmalıdır. İyi ve hatasız bir çeviri için sadece dil bilgisi ve kelime bilgisi yeterli değildir. Anlama ve aktarımda yanlış anlaşılmalara sebebiyet vermemek ve hata yapmamak adına bu dillerin kültürlerine, değer yargılarına, deyim ve atasözlerine de ayrıca hâkim olmalıdır. Bu özelliklere sahip olmayan, kültür edinci zayıf bir çevirmenin yapacağı çeviride nitelik aramak hata olacaktır.

“Vakıf ve devlet üniversitelerinde çeviribilim ve mütercim tercümanlık bölümlerinde verilen 4 yıllık lisans eğitimin içerdiği dersleri bir bütün olarak ve eldeki çalışmanın konusu olan kültür edinci bakımından değerlendirdiğimizde ise, kültür olgusunun tartışıldığı ve kültür edincini kazandırmaya yönelik içeriklerin müfredatlara serpiştirilmiş olduğunu söyleyebiliriz” (Kanra, 2015: 55).

Kanra'nın vurguladığı kültür edincinin üniversitelerde uygulanması hususuna bakıldığında kültür edinci kazanımının göz ardı edilmediğini müfredatta yer bulduğunu ancak ne ölçüde yer verildiğini görememekteyiz. Bu konuya değinmemiz gerekir ise Akalın ve Gündoğdu yapmış oldukları çalışmada Türkiye'deki çeviri bölümlerinde uygulanan müfredatlarda kültür edincinin işlenmesi üzerine şu sonuca varmışlardır.

“Türkiye’deki çeviri bölümlerinde uygulanan izlencelerde bulgularan ağırlık noktalarının yorumlanması izlencelerin (1) dil edinci geliştirmeye, (2) kültür edinci geliştirmeye ve (3) çevirmenlik becerileri kazandırmaya ne kadar yönelik olduğunu ortaya koymaktadır” (Akalın ve Gündoğdu, 2010: 89).

Ülkemizde çeviri bölümlerinde uygulanan çeviri becerisinin geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar ve uygulamalara değindikten sonra (Amman, 2008: 101) Vermeer’in bir çevirmenin hangi özelliklere sahip olması gereken özellikleri şu şekilde aktarmaktadır.

“Danışman, mütercim ve tercüman olarak çalıştığı alanlarda (bölgelerde, kültürlerde, dillerde, konularda) kuramsal olarak bilmesi ve uygulayabilmesi gerekenler şunlardır; Hedefinin bilincinde olarak davranmak, başkaları ile, kültür ögesini sürekli aklında tutarak bütünleşmek ve iş birliği yapmak, bütünleşmek ve iş birliği yapmak, bütün bunları yaparken de sözlü olarak ve sözlü olmayan yollardan iletişim kurmak ; bu demektir ki, bir çeviri işini her adım ayrı değerlendirerek- tartışarak incelemek ve işin özelliklerini belirlemek, bilmediklerimizi araştırıp bulmak, [bildiklerimizi örneklerle ortaya koyarak başka olaylara genellemek], ve bir alıcı olarak kaynak kültürde oluşmuş metinleri alımlamak, çözümlemek ve yorumlamak ve bir üretici olarak da erek kültür için metinler üretmek (konuşmak/yazmak)” (akt; Ammann, 2008: 101).

Vermeer’in açıkça belirttiği gibi bir çevirmen birden fazla niteliğe ve özelliğe sahip olmak, kendini sürekli güncellemek zorundadır.

II.4. Güncel Bir Kavram Olarak Çeviri Edinci

Çeviri, tarih boyunca üstlendiği kültürlerarası köprü oluşturma misyonunu günümüzde de üstlenmeye devam etmektedir. “Çeviri edinci, çevirmenin çeviri görevini yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu donanım ve becerileri ifade eder ve birçok alt edinçlerden oluşan bir edinçler bütünüdür” (Eruz, 2008). Akalın ise, edinç kavramı ile ilgili bir netliğe edim kavramı ile ulaşılabileceğini savunmaktadır. Bu savını şöyle formüle etmektedir:

“Bugün çeviribilim araştırmalarının terminolojisine bakıldığında; ortak kavram örgüsü bu araştırma alanındaki sorun öbeklerinden birini temsil etmektedir yukarıda anılan yönlendirici alanın yer yer ‘çeviri becerisi, çeviri yeteneği, çeviri yetisi, çeviri kabiliyeti’ gibi birbirinden farklı kavramlarla karşılanmaya çalışıldığı, gözlemlenebilir. Ancak bu tartışmaların gölgesinde bir ortak kabule, ‘edinç-edim’ kavramları arasındaki diyalektik bağdan da hareketle ‘çeviri edinci’ kavramı üzerinden ulaşılabilir” (Akalın, 2016: 59).

Durukan ve Çelikay ise, “Çeviri Edinci Kavramına Yönelik Kapsayıcı Bir Tanım Önerisi adlı çalışmalarında kuram-uygulama ilişkisine gönderme yapar biçimde değişen çevirmen tanımlarını da hesaba kaymak gerektiğini şöyle savunmaktadırlar:

“Akademik çeviri öğretimini gören öğrencilere çeviri edincinin öznel ölçütler temelinde kazandırılmasındansa öğretim sürecinin bilimsel araştırmaları temel alması şüphesiz hem öğrencilerin ve akademisyenlerin hem de çeviri sektörünün çeviri öğretimine yönelik bakış açılarını iyileştirecektir. Nitekim çeviri edinci kazandırmayı da amaç edinmiş akademik çeviri öğretimi bir boyutuyla bilimsel araştırma alanından beslenirken bir diğer

boyutuyla verdiği mezunlarla sektörün niteliğini belirleme gücüne de sahiptir’’ (Durukan ve Çelikay, 2018: 165).

Çeviri edincinin gelişmesinin ne kadar önemli olduğu ve bu edincin bilimsel veriler ışığında olması gerektiğini, bu edincin gelişmesinin aynı zamanda çeviri sektörünün ihtiyaçlarını da karşılayacağını Durukan ve Çelikay’ın yaptığı çalışmada da görmekteyiz. Buradan da anlayacağımız üzere çeviri edinci gelişmemiş bir çevirmenin hem yaptığı çevirilerde hem de sektörün ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalacağını görmekteyiz.

II.5. Geçmişten Günümüze Kullanılan Çeviri Araçlarının Gelişimi

Günümüzde teknolojik gelişmelerin Çeviri alanına sunduğu olanaklara baktığımızda otomatik çeviri yapan araçlardan çeviri belleklerine kelime sayaçlarından dönüştürme uygulamalarına içerik bulma araçlarından sosyal medya uygulamalarına kadar birçok yazılım ve yardımcı kaynağın çevirinin hizmetine sunulduğunu görmekteyiz. Bütün bu yenilikler çok büyük oranda bilgisayar ve İnternet teknolojilerine dayanmaktadır.

‘‘1629’da Fransız Filolog ve matematikçi Rene Descartes, rahip Mersenne’e yazdığı bir mektupta ortak bir dil oluşturmayı önermiş ve diller arasında çeviri yapacak bir sözlükten bahsetmişti (Yaguella, 1944). Descartes bu önerisi o dönem dikkate alınmasa da makine çevirisi konusunda ilk fikirler olduğu kabul edilmektedir. Descartes’dan tam üç asır sonra yani 1930’lu yıllara gelindiğinde makine çevirisiyle ilgili ilk girişimlerin başladığını görmekteyiz’’ (Aslan, 2016: 420).

Bu bahsedilen ortak dil çeviri ile mümkündür. Çünkü çeviri kültürler ve diller arası aktarımı en doğal ve doğru yapmaya yarayan iletişim aracıdır. Bu ortak dil çeviri makineleri ve programları ile sağlanmaya çalışılsa da ne yazık ki henüz bir

çevirmen kadar başarılı olamamıştır. Bunun çokça sebebi olsa da bahsedilen çeviri makineleri ve programlarının kültür aktarımını ve anlamı tam olarak aktaramaması gösterilebilir.

“Günümüzde gerek internet ortamında gerekse bağımsız yazılımlar şeklinde sunulan Bilgisayarlı Çeviri sistemleri 1958-1966 yılları arasında soğuk savaş döneminde Amerikan Hava Kuvvetlerince gerçekleştirilen SYSTRAN sisteminin kullanımıyla gündeme gelmiştir. Basit bir şifre çözme işlemi olarak algılanan otomatik çeviri, Sovyetlerin haberleşmelerini dinleyip çözme amacına uygun geniş sözlüklerin oluşturulması ve bunlara birebir karşılıklar bulunması esasına dayanıyordu. Çevirinin bir makine tarafından yapılması düşüncesi insanları heyecanlandırıyordu” (Büyükaslan, 2005: 2).

Büyükaslan’ın aktardığı bilgilerden de anlayacağımız gibi bilgisayar destekli çevirinin ilk örneklerine yakın bir zamanda rastlamaktayız. Buna rağmen Bilgisayar destekli çeviri günümüzde oldukça gelişmiş ve çevirmenler tarafından kullanılmaktadır.

“1970’li yıllar boyunca bilgisayara dayalı otomatik çeviri yapacak çeviri sistemleri geliştirilmeye devam etmiş, Avrupa’daki Globalink ve Eurotran gibi projelerle bu alanda öncü adımlar atılmaya çalışılmıştır. Fakat bu girişimler istenilen başarıyı ortaya çıkaramamış ve bir süre sonra bu konudaki çalışmalar durma noktasına gelmiştir” (Aslan, 2015: 699)

Çeviri teknolojileri çeviribilim alanı içerisinde bir alt alan olarak ortaya çıkarak çeviri alanında hak ettiği yeri almıştır ve bu alt alan çerçevesinde yapılan bilimsel araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Hiç şüphe yok ki, yapılan bütün bilimsel araştırmaların uygulamaya, öğretime ve kurama katkısı büyüktür ve

hem genel anlamda çeviri teknolojilerinin hem de üzerinde çalışılan dil ya da diller için özel hazırlanan araçların gelişimine ve geliştirilmesine ivme kazandırmaktadır.

Bu konuyu Ersoy ve Balkul şu şekilde dile getirmiştir;

“Çeviride teknolojik gelişmeler denildiğinde ilk aklımıza gelen şey: Bilgisayarlı çeviri ya da bilgisayar destekli çeviri olmaktadır. Hâlbuki çeviride teknolojik gelişmeler bunlarla sınırlı değildir. Çeviri bellekleri, internet, çeviri programları gibi yeni yardımcı araçlar da bu teknolojik gelişmelerin içerisinde yerlerini almaktadır” (Ersoy ve Balkul, 2012: 298).

Boztaş ve Yener (2005: 24) yazmış oldukları kitapta önemli bir noktaya değinerek şu ifadeleri belirtmektedirler. “Bilgisayar destekli çeviride bilgisayar programı çevirmeni destekleyen bir araçtır. Metni oluşturan çevirmendir. Bilgisayar çevirisinde ise bilgisayar metni oluşturur ve çevirmen bunu yalnızca düzeltir” (Boztaş ve Yener, 2005: 24).

Çeviri alanındaki teknolojik gelişmelerin kullanım alanları ve yararları bu kadarla sınırlı değildir. Bu gelişmeleri yakından takip eden ve bunları ihtiyaçları doğrultusunda kullanabilen yani bu teknolojik edince sahip olabilmek mesleki açıdan bir ayrıcalıktır.

Haldan teknoloji edincini şu şekilde açıklamaktadır;

“Teknoloji edincine bilgisayarla yazma ve araştırma yapmak amaçlı kullanım bilgisi dışında, dil tanıma, terminoloji geliştirme, aynı zamanda terminoloji oluşturmak için veri bankası kurulumu, kullanımı ve bakımı gibi çok farklı çoklu medya araçları bilgisi, dil, bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelerin takibi de dâhil edilmektedir” (Haldan, 2018: 107).

Haldan’ın çalışmasından hareket ile teknoloji edincinin kapsamlı bir kavram olduğunu, teknoloji edincinin temel bilgisayar kullanımı veya çeviri makinelerini

kullanmak olmadığını görmekteyiz. Teknoloji edincinin gelişimi ve olması gereken zemine oturması ile çevirmenler ilerleyen süreçte kendi veri depolarına sahip olacak ve bu sayede hem daha kolay hem daha iyi çeviriler yapabileceklerdir.

II.6. Teknolojik Gelişmeler Işığında Çeviri Etkinliği

Her alanda olduğu gibi çeviri alanında teknolojik gelişmeler yaşanmaktadır. Kullanılan çeviri programlarının günden güne hata payını düşürmeleri beklenmektedir. Çeviri programlarının kullanımının çevirmene birçok katkısı olacaktır. Bunlar zaman, mekân, para, iş yükü, başka bir çevirmene duyulan ihtiyacın azalmasını sağlayacaktır. Çeviri mesleğini icra eden kişiler olarak çevirmenler, şayet bu değişimlerden olumsuz olarak etkilenmek istemiyorlarsa, gelişmeleri ve değişimleri iyi takip etmeli ve bu değişimlerin gerektirdiği yeni bilgi, beceri ve uygulamaları sürekli olarak, değişimlere paralel bir şekilde takip etmelidirler.

Haldan (2018), yapmış olduğu çalışma sonucunda öğrencilerin bilgisayar destekli çeviri programları boyutunda teknoloji edinçlerinin eksik kaldığını gözlemlemiştir. Çeviri görevini belirlenen amaç doğrultusunda yerine getirmeye çalışan çevirmenlerin ise günümüzde kullanabilecekleri birçok teknolojik uygulamalar bulunduğunu, çevirmen adaylarının bu gelişmeleri yakından izleyerek kendilerine en uygun ve faydalı araştırma yöntemlerini tecrübe etmeleri gerektiğini tecrübe etmiştir. Kısacası öğrencilerin almış olduğu derslerden maksimum verimi elde edemediği anlaşılmaktadır. Bu yüzden bu konu da müfredatın yeniden güncellenmesi gerektiği kolaylıkla anlaşılabilmektedir.

Şahin (2015) ise yaptığı anket çalışmasında şu sonuca ulaşmıştır;

Tablo 2: Bilgisayar ve teknoloji kullanma konusunda kendinizi ne kadar rahat hissediyorsunuz? Anket sonucu

Çevirmen Adaylarının Gözünden İngilizce-Türkçe Bilgisayar Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri: Google Deneyi | 53

Şekil 4. Öğrencilerin Bilgisayar ve Teknoloji Kullanma Konusundaki Rahatlık Derecesi

(Şahin,201

5: 53)

Şahin yapmış olduğu çalışmada çeviri teknolojileri dersinden sonra öğrencilerin daha rahat çeviri yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın verileri göz önünde bulundurulduğunda çeviri eğitiminde teknoloji ve edinci ve çeviride teknoloji kullanımının önemli bir nitelik olduğu tüm çevirmen ve çevirmen adaylarının bu konuda kendilerini geliştirmesi gerektiği gerçeği ortaya çıkmaktadır.

III.BÖLÜM: ALMANCA ÖĞRETİMİNDE ÇEVİRİ

Bu çalışma kapsamında özellikle üçüncü bölümde bu çalışmanın ortaya çıkmasına kaynaklık eden araştırma soruları şöyle bir araya getirilebilir:

Eğitim Fakültesi mezunları sadece öğretmenlik mesleğini mi yapıyorlar yoksa başka meslekler ile de ilgileniyorlar mı? Bu soruyu Almanca Öğretmenliği bölümüne indirgeyecek olursak bir Almanca öğretmenliği lisans programı mezununun çeviri edinci ne kadar gelişmiş olabilir? Bir Almanca öğretmenliği mezunu çeviri yapmak için gerekli eğitimi ne kadar almış olabilir? Almanca öğretmenliği bölümlerinde çeviri dersleri nasıl ve ne derecede veriliyor?

Bu çalışmada çalışmanın temel sorunsalı olan **‘Türkiye’de Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarında çevirinin nasıl ele alındığı**’nı bulgulamak için temel olarak iki veri toplama tekniğinden yararlanılmıştır. İlk olarak örneklem dahilinde bulunan üniversitelerin Almanca Öğretmenliği Lisans programlarında verilen çeviri dersleri için hazırlanmış Bologna Ders Tanıtım formları içerik analizi yaklaşımı ile analiz edilip yorumlanmıştır. Araştırmanın uygulama ayağındaki veri toplama tekniği olan anketler yardımı ile ise örneklem dahilindeki lisans programlarında öğrenim gören öğrencilere anketler uygulanmıştır. Anket bu programlarda çeviri derslerinin öğrenciler tarafından nasıl algılandığı temel sorusuna yanıt vermiştir. Hem olgu hem de görüş ve yaklaşım sorularını bir arada barındıran anketler ve Bologna Ders Tanıtım formları değerlendirilerek nicel ve nitel veriler toplanmış, **karma desenli bir araştırma yöntemi** benimsenmiştir. Uygulamalı kısmın temelde iki veri toplama aracına dayanmasının anlamı şöyle ifade edilebilir; İlk Bologna Ders Tanıtım formlarının değerlendirilmesi hizmet verenler olarak kurumların çeviri konusuna nasıl yaklaştıkları ve bunu nasıl ele aldıklarını ortaya koymaktadır. İkincil olarak anketler yoluyla öğrenim görenlerden bilgi ve görüşlerin toplanması hizmet alanlar olarak öğrencilerin çeviri konusuna yönelik beklenti ve ihtiyaçlarını ortaya koymaktadır.

Yukarıda sorulan araştırma sorularına lisans düzeyinde eğitim veren Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca öğretmenliği lisans programlarındaki ders tanıtım formları ve öğrencileri ile yapılan anketler ile yanıt aranmıştır.

Tablo 3: Türkiye’de bulunan Almanca Öğretmenliği Lisans Programları

Anadolu Üniversitesi,

Atatürk Üniversitesi,

Bursa Uludağ Üniversitesi

Çukurova Üniversitesi

Dicle Üniversitesi

Dokuz Eylül Üniversitesi

Gazi Üniversitesi

Hacettepe Üniversitesi

Hakkâri Üniversitesi

İstanbul Üniversitesi

Marmara Üniversitesi

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

On dokuz Mayıs Üniversitesi

Trakya Üniversitesi

bünyesinde Almanca Öğretmenliği bölümü bulunmaktadır. Bu üniversitelerin bir kısmında çeviri eğitimi zorunlu ders olarak işlenir iken bir kısmında ise seçmeli ders olarak işlenmektedir. Bir kısmında ise çeviri eğitimi verilmemektedir.

Çeviri eğitimi çok geniş kapsamlı bir eğitim olduğu için Almanca öğretmenliği bölümlerinde bu eğitimin ne kadar işlenebileceği ise bir problem olarak geçerliliğini sürdürmektedir. Bilindiği üzere pedagojik formasyonu olmayan veya

Eğitim Fakültesi mezunu olmayan kişiler yasal olarak öğretmenlik yapamamaktadır. Ancak bu durum çevirmenlik yapan kişiler için geçerli değildir. Bir kimse herhangi bir dile hâkim ise maalesef çevirmen olarak piyasada çalışabiliyor. Ne yazık ki bu konuda bir denetim, yasa veya kısıtlama günümüzde hala bulunmamaktadır. Bu durumdan en çok mustarip olan kişiler ise tahmin edebileceğiniz üzere çevirmenlerdir. Çünkü bu kişilerin bir kısmı yaptığı çevirileri ek iş olarak yapmakta, dolayısı ile piyasaya daha ucuza çeviri yapmaktadır. Lakin yapılan bu çevirilerin ne kadar nitelikli olduğu, bu çevirilerde yapılan bir hatanın ne gibi sonuçları olacağı ve bu işin sorumlularının nasıl tespit edileceği ve bu kişilere yapılacak yaptırıma dair net bir veri bulunmamaktadır.

Sektöre baktığımız zaman çevirmenlerden sonra en çok çeviri yapan meslek grubu ise öğretmenler, dil edebiyat mezunları ve yurt dışında eğitim alan/yaşayan kişilerdir. Bu kişilerin büyük kısmı küçük yaşlardan beri çeviri yaptığı ve dile hâkim olduğu için çeviriyi basit bir eylem olarak görmektedir. Ancak tarihe baktığımız zaman yapılan yanlış çevirilerin büyük sonuçları olduğunu görmemiz mümkündür. Bursa Uludağ Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Trakya Üniversitesi Almanca Öğretmenliği bölümlerinde yer alan tüm çeviri dersleri aşağıda incelenmiştir. Bu inceleme de elde edilen veriler tartışma kısmında detaylıca irdelenmiştir.

III.1. Bologna Bilgi Formlarının Değerlendirilmesi

Tezin ana eksenini olan çeviri derslerinin Almanca Öğretmenliği lisans programlarında değerlendirilmesi için aşağıda belirtilen üniversitelerin lisans bölümlerinde bulunan çeviri dersleri incelenmiştir. İncelemeye materyal teşkil eden bu derslerin Bologna Ders Tanıtım Formları betimsel analize tabii tutulmuştur. Hacettepe Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi bünyesinde bulunan Almanca Öğretmenliği lisans programlarına ait Bologna Ders Tanıtım Formları özellikle amaçları, içerikleri açısından incelenmiştir. Bu inceleme yapılır iken üniversitelerin vermiş olduğu

bilgilerin nesnel biçimde ortaya konması amaçlanmıştır. Bu incelemede ilgili üniversitelerin Bologna Ders Tanıtım Formlarında vermiş olduğu ortak bilgiler baz alınarak, kişisel bilgilere yer verilmemiştir. Derslerin incelenmesinde Bologna süreci bağlamında bölümler tarafından beyan edilen ders tanıtım formlarının temel alınmasının gerekçesi, Bologna sürecinin eğitim-öğretim sistemleri ve müfredatlarına getirdiği şeffaflıktır. Bologna Süreci'nin “temelleri 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanlarının Sorbonne’da gerçekleştirdikleri toplantı sonunda yayımlanan Sorbonne Bildirisi ile atılmıştır” (Kumlu, 2016: 110).

Bologna sürecine ve bu sürecin kazandırdığı getirileri göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Öyle ki Avrupa Birliğine üye olan ülkelerin vatandaşları sahip oldukları diplomaları Bologna sürecine dahil olan ülkelerde yüksek öğretim görme ve çalışabilme haklarını bu süreç ile gerçekleştirebilecektir. Kumlu (2016) Türkiye'nin Bologna Süreci'ne katılımını ve temel hedeflerini şöyle formüle etmektedir:

“Bologna Bildirisi'nin yayımlanmasından iki yıl sonra, ülkemizi de içeren üç yeni ülkenin (Türkiye, Hırvatistan ve Kıbrıs Rum Kesimi) katılımı ile 32 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu bakanları, 19 Mayıs 2001'de Prag'da, Bologna Süreci'ni izlemek ve gelecek yıllar için öncelikler belirlemek üzere toplanmıştır. Prag'da Bologna Süreci'ne 3 hedef daha eklenmiştir. Bunlar, yaşam boyu öğrenimin teşvik edilmesi, öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımının sağlanması, Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın cazip hale getirilmesi olarak sıralanabilir” (Kumlu, 2016: 111).

Kumlu'nun da vurgulamış olduğu gibi Bologna Sürecine sonradan dahil edilen öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımının sağlanması üniversitelerin vermiş olduğu eğitimin daha şeffaf ve kaliteli olmasını sağlayabilecektir. Öyle ki üniversitelerin ve yüksek öğretim kurumlarının bu sürece

aktif katılımı ile hem hali hazırdaki öğrencilerin hem de aday öğrencilerin üniversiteler ve programlar hakkında detaylı ve nitel bilgilere ulaşabileceklerdir.

Türkiye’deki lisans programlarının program çıktıları diploma ile kazanılan haklar gibi konuların yanında programların uyguladığı ders planlarına ve tek tek derslerin bilgilerine açık erişimi sağlayan Bologna bilgi paketlerini her üniversite hazırlamakta ve ilgililerin bilgilerine sunmaktadır. Aşağıda bu kapsamda hazırlanan bir Bologna Ders Tanıtım Formu ekler kısmında örnek olarak sunulmaktadır.

III.1.1. Bulgular

Uludağ Üniversitesi

Uludağ Üniversitesi bünyesinde çeviri dersi güz ve bahar dönemi olmak üzere uygulanmaktadır. Ders belli bir sınıftan ise 1. Sınıflar hariç tüm sınıflarda ortak olarak uygulanmaktadır. İlk dönem ‘Almanca-Türkçe Çeviri’ şeklinde yürütülmektedir. Ders haftalık 2 saat ve yüz yüze şekilde uygulanmaktadır ve bu dersin amacı Almancadan Türkçeye çeviri yapabilmektir. Dersin mesleki gelişime olan katkısı ise Bologna ders formunda şu şekilde aktarılmıştır. “Almanca öğretmeni adaylarının mesleklerini icra ederken taşımaları gereken sorumluluklardan biri öğrencilere doğru ifadeleri kurmanın yollarını gösterebilmektir. Sağlıklı bir çeviri metnini üretmenin işleyişine bakıldığında da kelime seviyesinden metin türünün gerekliliklerinin ortaya koyduğu seviyeye kadar oluşan bir düzlemde doğru ifadeleri kurabilmenin prosedürlerini görürüz. Bu açıdan bakıldığında temel seviyede de olsa çeviri eğitimi almış bir öğretmen adayı birçok farklı değişkene göre ifade kurabilmenin becerisini edinmiş ve dolayısıyla da bunu öğrencilerine aktarabilmenin altyapısını kendinde hazırlayabilmiştir.”

2. Dönem ise ‘Türkçe-Almanca Çeviri’ adı ile yürütülmektedir. Dersin uygulamasında ikinci dönemde bir değişiklik olmasa da bu dönemde sadece amaç ve mesleki gelişime katkısı değişmektedir. 2. Dönem uygulanan çeviri dersinde asıl

amaç Türkçe yazılmış basit ve orta düzeyde Cümle ve Metinleri anlamına sadık kalarak Almanca ‘ya aktarmaktır. Günlük yaşamda karşılaşılan Diploma, Belge ve Yazışmaları anlamına uygun şekilde Almanca ‘ya çevirmektir. Dersin mesleki gelişime katkısı kısmına bakacak olur isek dil bilgisi gelişip pekiştirilir, kelime bilgisi gelişir ve bu kazanımların aktif kullanımı sağlanmaktadır. Öğrenci bilgilerin farklı kültürlerde ifade biçimlerini nasıl ifade edeceği bilincini kazanır. Dersin amacı kısmının 2 dönemdeki karşılaştırmasına bakacak olur isek öğrencilerin belli bir seviye de çeviri yapabilecek seviyeye geldiği görülmektedir. Bu sayede öğrencilerin belli bir çeviri edinci sahibi olması beklenmektedir.

Dokuz Eylül Üniversitesi

Dokuz Eylül Üniversitesinde çeviri dersi 2. Sınıfta güz ve bahar yarıyılı olarak 2 dönem şeklinde uygulanmaktadır. Güz döneminde Almanca-Türkçe Çeviri, bahar döneminde ise Türkçe-Almanca Çeviri şeklinde uygulanmaktadır. Ders her iki dönemde de seçmeli şekilde ve yüz yüze verilmektedir. Dersin her 2 dönemindeki amaç “Farklı alanlardan ve güncel konularla ilgili Almanca metinlerin Türk diline çevirisinde uygun çeviri yöntem ve tekniğinin öğrenilmesine ve metin türü ve cümle anlamına göre doğru ve uygun kelimenin seçimine ve kullanılmasına yönelik bilgi edinmelerini ve bu alanda çeviri becerilerinin geliştirilmesini sağlamak ve çeviride eşdeğerliliği kavramaktır” şeklinde Bologna Ders Tanıtım Formunda belirtilmektedir. Dersin her 2 Döneminde vaat ettiği kazanımlar incelendiğinde ise Almanca sözcük hazinesini geliştirmek, yazılı metinlerde Türkçeden Almancaya çeviri yöntem ve tekniğini öğrenmek ve uygulayabilmek, metnin türüne ve cümlelerin anlamına göre doğru ve uygun kelimenin ve gramer yapısının seçimini yapabilmek gibi beceriler yer almaktadır sonucu ortaya çıkmaktadır.

Marmara Üniversitesi

Marmara Üniversitesinde Bologna Ders Tanıtım Formuna göre 3 adet çeviri dersi müfredatta bulunmaktadır. Formda çeviri derslerinin zorunlu olduğu ve 5,6, ve

8. dönemlerde yürütüldüğü görülmektedir. Dersler yüz yüze işlenmektedir. 5. Dönemde uygulanan Almanca-Türkçe Çeviri dersi Almanca günlük ve akademik metinlerin Türkçeye çevirisi üzerine uygulama ve değerlendirme yapılmasını amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda günlük ve akademik Almancayı içeren metinler ile öğrenciler çeviri dersi ile tanışır ve yeni bir edinç olan çeviri edincini kazanmaya başlamaktadır. 6. ders döneminde Almanca-Türkçe Çeviri dersinden sonra uygulanan Türkçe-Almanca Çeviri dersinde ise öğrenciler Türkçeden Almancaya çeviri metinleri ile tanıştırılarak iki yönlü çeviri ile tanışma fırsatı bulması hedeflenmektedir. Bu sayede öğrenci ilk dönem kazanmaya başladığı çeviri edincini geliştirme fırsatı yakalayabilme fırsatı kazanabilmektedir. Bologna Ders Tanıtım Formunda Türkçe-Almanca Çeviri dersinin amacı “Türkçe günlük ve akademik metinlerin Almancaya çevirisi üzerine uygulama ve değerlendirme yapılması.” şeklinde belirtilmektedir. Son çeviri dersi olarak ise Dil içi Çeviri dersi 8. ders döneminde işlenmektedir. Bu dersteki amaç “Öğretmen adaylarının kendi seslerini kullanmayı öğrenmesi amaçlı bireysel ses eğitimi dersine paralel olarak ses eğitimindeki temel kavramların incelenmesi amaçlanmaktadır.” şeklinde belirtilmektedir.

Trakya Üniversitesi

Trakya Üniversitesinde çeviri dersi 2. yarıyıda seçmeli olarak Türkçe-Almanca çeviri dersi olarak işlenmektedir. Verilen ders ile çevirinin kullanım alanının ve öneminin öğrenilmesi yanında, çeviri için kazanılması gereken becerilerin öğrenilmesi dersin amacını oluşturmaktadır. Bu dönemde verilen çeviri dersi ile çeviriye bir bakış kazandırmak ve çeviri edincinin oluşmasının temelini atılması beklenilmektedir. Dersin devam dersi olarak adlandırabileceğimiz Almanca-Türkçe dersi bulunmaktadır. Bu ders 2. Sınıf 1. Yarıyıda uygulanmaktadır. Dersin koşullarına baktığımızda Türkçe- Almanca dersi ile temelde aynıdır. Bologna formlarına baktığımız da ise dersin amacının da her iki derste de aynı olduğu gözükmektedir.

Hacettepe Üniversitesi

Hacettepe Üniversitesi Bologna Ders Tanıtım Formu sayfasına baktığımız zaman Güz döneminde seçmeli olarak 2 ders, bahar döneminde ise seçmeli olarak 1 ders uygulanmaktadır. Dersler 2 dönemde de seçmeli olarak verilmektedir. Güz döneminin ilk dersi olan Çeviri I dersinin amacı Bologna Ders Tanıtım Formu sayfasında “Çeviri yöntem ve teknikleri; güncel, özgün ve değişik alanlardan Almanca- Türkçe metinlerle çeviri alıştırmalarını, değerlendirme yöntemlerini tanımlamaktır.” şeklinde belirtilmektedir. Dersin Bahar döneminde olan Çeviri II dersi ile içerikleri aynıdır. Dersin içeriğinde her iki dönemde de “Çeviri teknikleri, Çeviri yöntemleri, Çeviri ve dil yapıları, Çeviri ve çevirmen ilişkisi ve farklı metinler incelenmektedir. Dersin 1. Ve 2. Döneminde de yazılı çeviri üzerinde durulmaktadır. Dersin 2. dönem dersi olan Çeviri II dersinin amacı “Güncel, bilimsel ve akademik metinlerle çeviri uygulamaları ve değerlendirme yöntemlerini, sosyo-kültürel farklılıklardan kaynaklanan algılama farklılıklarını, Türkçe ve Almancada değişik ifade olanaklarını, çeviride karşılaşılan sorunları tartışmaktır.” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Güz döneminin diğer çeviri dersi olan Sözlü Çeviri dersi haftalık 2 saat ve seçmeli şekildedir. Dersin amacı “Dil öğretiminde sözlü çevirinin yeri ve önemi; Türkçeden Almancaya, Almancadan Türkçeye sözlü çeviri alıştırmaları ve değerlendirme yöntemleri.” ile diğer 2 dersten farklı bir amaç gütmektedir. Dersin içeriği ise Sözlü çeviri teknikleri, Sözlü çeviri yöntemleri, Sözlü çeviri ve özel işaretler, Sözlü çeviri ve hedef grupları, Ekonomi alanında farklı konuları kapsamaktadır. Ders yazılı çeviriden ziyade sözlü bir çeviri dersidir. Bu bağlam çerçevesinde bakacak olursak ders incelenen tüm üniversitelerde tek sözlü çeviri dersi olma özelliğini barındırmaktadır.

III.1.2. Bologna Verilerinin Analizi:

Yukarı da isimleri belirtilen üniversitelerin Bologna Ders Tanıtım Formları incelendiğinde tüm üniversitelerde çeviri derslerinin seçmeli olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan tüm üniversiteler sadece yazılı çeviri üzerine çalışmalar yapar iken

Hacettepe Üniversitesi yazılı çeviri derslerinin yanı sıra müfredatında bir adet sözlü çeviri dersi bulunmaktadır. Bu ders sayesinde öğrenciler sadece yazılı çeviri değil aynı zamanda da sözlü çeviri alanında bir farkındalık kazanacakları için meslektaşlarına göre farklı bir donanıma sahip olabileceklerdir. Öyle ki ders materyali olarak kullanılacak bir video gösteriminde veya bir ses dosyası kullanımında bu dersi almış öğretmen adayları öğrenciler bağlamı daha net algılayabilme ve yorumlayabilme yeterliliğine sahip olabileceklerdir. Yazılı çeviri derslerine bir geri dönüş yapacak olur isek tüm üniversitelerde en fazla 3 dönem ve 2 saat şeklinde olduğunu görmekteyiz. Öyle ki 8 yarıyıllık bir müfredat ele alındığında bu ders sayısının çok az olduğu ve öğrencilere ne derecede bir çeviri edinci kazandırabileceği ise ayrı bir soru işaretidir.

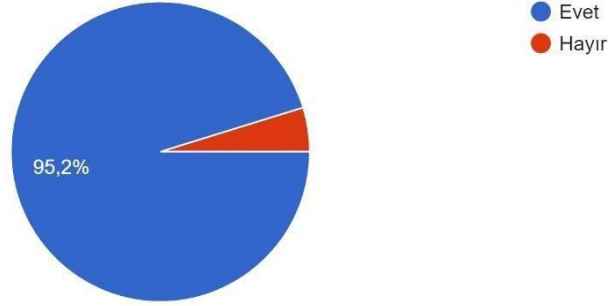
Yukarıda yer alan bulgular kısmında Bologna Ders Tanıtım Formları ile üniversitelerin çeviri derslerini nasıl ele aldığını görmüş olduk. Lakin eğitim-öğretimin diğer ayağı olan öğrencilerin hali hazırda uygulanan çeviri dersleri hakkında ne düşündüğünü, nelerin yapılabileceği veyahut öğrencilerin çeviri dersleri ile ilgili olarak taleplerini bildirdiği bir anket yorumlanmaktadır.

III.2. Anket Uygulaması

Çalışmanın veri toplama tekniklerinden biri olan Bologna Ders Tanıtım Formlarının Betimsel analizi Almanca Öğretmenliği Programlarında çeviri derslerinin nasıl ele alındığını göstermektedir. Lisans programlarının çeviri derslerini yapılandırma ve içeriklendirme biçimleri bu lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin beklentilerine ne kadar uyduğunu tespit edebilmek için bu çalışma kapsamında 4 üniversitenin Almanca Öğretmenliği lisans öğrencilerine yönelik olarak bir anket uygulaması yapılmıştır. Uygulanan anketin örneği aşağıda verilmektedir.

III.2. 1.Anket Verilerinin Analizi

Araştırma ile ilgili bilgilendirme yazısını okudum ve araştırmaya katılmayı gönüllü kabul ediyorum.
42 yanıt

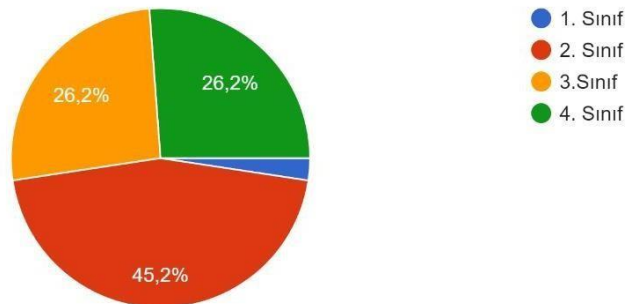

Hayır veren öğrenciler ile görüşülmüş öğrencilerin sehven hayır cevabı verdiği sözlü olarak teyit edilmiştir.

- 1) Anket çalışmasına Trakya Üniversitesinden 11, Hacettepe Üniversitesinden 10, Uludağ Üniversitesinden 12, Dokuz Eylül Üniversitesinden 9 olmak üzere toplam 42 öğrenci katılmıştır.

Tablo 4: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans öğrencilerinin sınıfları

2)Sınıf
42 yanıt

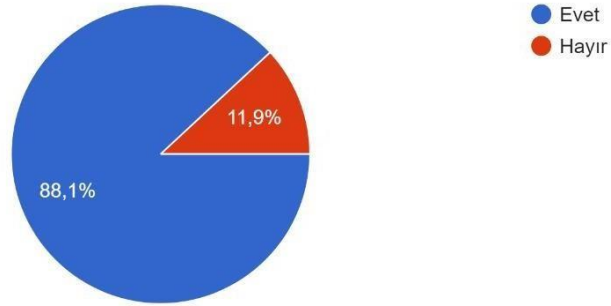

Ankete katılan öğrencilerin 19 tanesi (%45,2) si 2. Sınıf, 11 tanesi (%26,2)si 3. Sınıf, 11 tanesi (%26,2) si 4. Sınıf, 1 öğrenci (%2,4) ise 1. Sınıf öğrencisidir.

Tablo 5: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin çeviri eğitimi alıyormusunuz sorusuna cevapları

3) Çeviri eğitimi alıyor musunuz?

42 yanıt

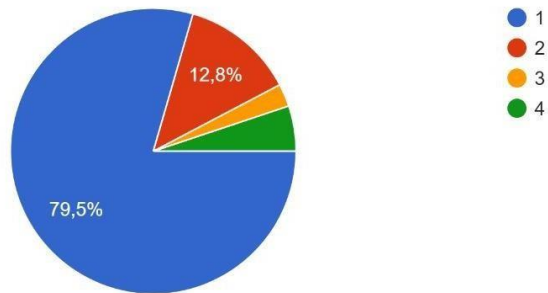

42 öğrenci de çeviri eğitimi almaktadır lakin bazı öğrenciler (5) dersleri seçmeli ve 1 ders olduğu için bu soruya hayır cevabı vermiştir.

Tablo 6: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin kaç senedir çeviri eğitimi alıyorsunuz sorusuna cevapları

4) Kaç yıldan beri çeviri eğitimi alıyorsunuz?

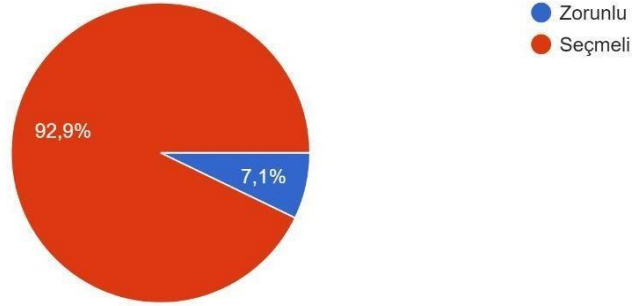
39 yanıt

Tablo 7: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin çeviri derslerinin seçmeli mi yoksa zorunlu mu olduğu sorusuna cevapları

5) Müfredatınızda bulunan çeviri dersleri seçmeli mi zorunlu mu?

42 yanıt

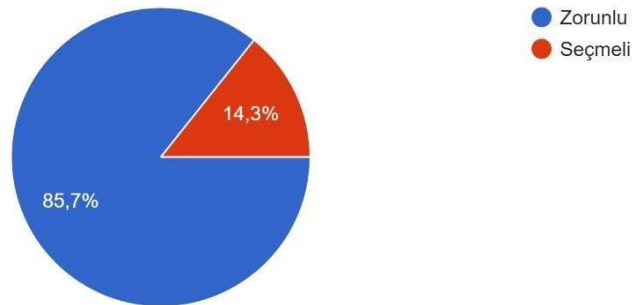

Öğrencilerin 39(92,9) u dersin seçmeli olduğunu lakin öğrencilerin 3 (7,1) tanesi dersin zorunlu olduğunu belirtmiştir.

Tablo 8: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin çeviri derslerinin seçmeli mi yoksa zorunlu mu olmalı sorusuna cevapları

6) Çeviri derslerinin zorunlu mu seçmeli mi olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

42 yanıt

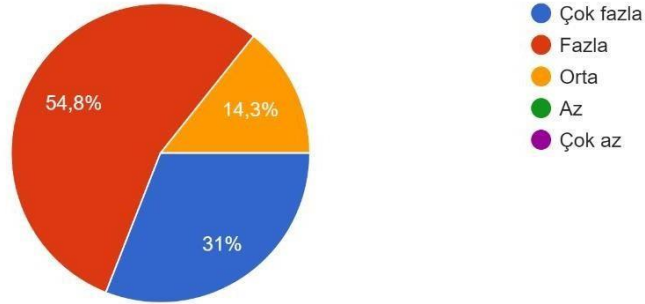
Öğrencilerin 36(85,7) sı Çeviri derslerinin zorunlu olması gerektiğini, 6(14,3) sı ise seçmeli olması gerektiğini savunmaktadır.

7) Neden çeviri eğitimi almayı istediniz? Birkaç cümle ile görüşlerinizi bildiriniz. Öğrencilerin verdiği açık uçlu cevapların bir kısmı şu şekildedir; Daha fazla kelime öğrenmek, Almanca bir metnin en doğru Türkçe çevirisini yapabilmek, metni iki dilde de güzel şekilde ifade etmek ve yazabilmek, Kelime dağarcığımı genişletmek ve çeviri yöntemlerini pekiştirmek, Okuduğum metinleri daha mantıklı bir şekilde çevirebilmek, Mütercim-tercümanlık yapmayı düşündüğüm için, Çeviri becerimi geliştirmek için, Çeviri becerimi geliştirmek için gibi cevaplar vermişlerdir.

Tablo 9: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin, çevirinin yabancı dil öğrenmelerine katkısı sorusuna cevapları

8) Çeviri eğitiminin yabancı dil öğrenmenize olan katkısı nedir?

42 yanıt

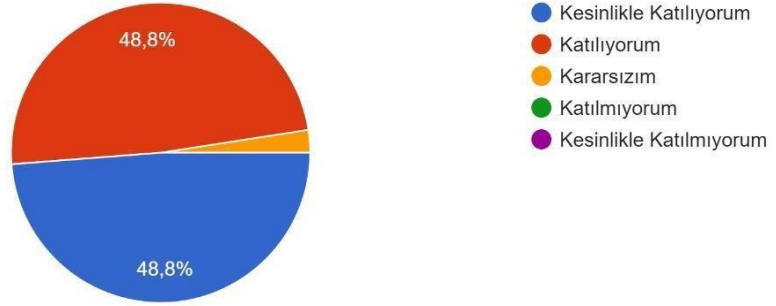

Öğrencilerin 23(54,8) ü çevirinin yabancı dil öğrenimine katkısının fazla olduğunu, 13(31) ü çok fazla olduğunu ve 6 (14,3) sı ise orta derece de katkısı olduğunu belirtmiştir.

Tablo 10: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin hali hazırda aldıkları çeviri eğitiminin mesleklerine katkısı sorusuna cevapları

9) Aldığınız çeviri eğitiminin mesleğinize katkısı olacağını düşünüyor musunuz?

41 yanıt

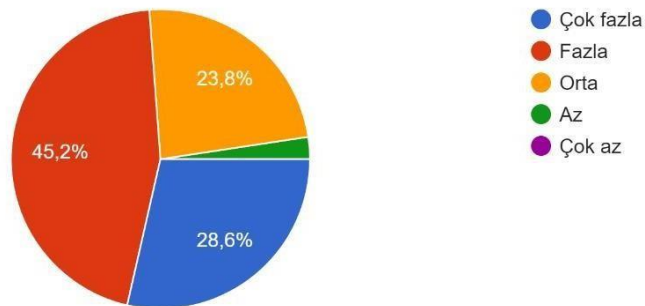

Öğrencilerin 20(48,8)si çeviri eğitiminin mesleklerine katkısı olduğuna kesinlikle katılmış, 20(48,8) si ise mesleklerine katkısı olduğuna katılmıştır 1(2,4)i ise bu konu hakkında kararsız kalmıştır.

Tablo 11: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin aldıkları çeviri eğitiminin kalitesi sorusuna cevapları

10) Aldığınız çeviri eğitiminin ne kadar kaliteli olduğunu düşünüyorsunuz?

42 yanıt

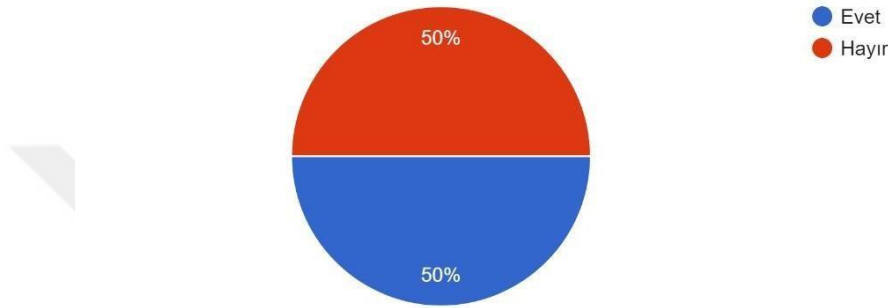

Öğrencilerin 19(45,2)u aldığı çeviri eğitiminin kaliteli olduğunu, 12 (28,6)si çok kaliteli olduğunu, 10(23,8)u orta olduğunu düşünür iken 1 (2,4) i ise az olduğunu belirtmiştir.

Tablo 12: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin aldıkları çeviri eğitiminin profesyonel çevirmenlik yapmalarını sağlayacak kadar nitelikli olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna cevapları

11) Aldığınız çeviri eğitiminin ilerde profesyonel olarak çevirmenlik yapmanızı sağlayacak kadar nitelikli olduğunu düşünüyor musunuz?

42 yanıt

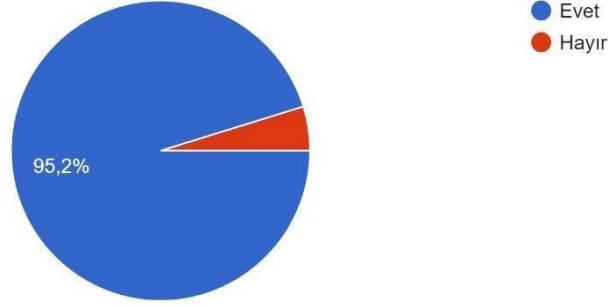
Öğrencilerin yarısı bu soruda aldıkları çeviri eğitiminin çevirmenlik yapabilmek için yeterince nitelikli bulur iken yarısı ise yeterince nitelikli bulmuyor.

12) Çeviri eğitimi sizce nasıl daha iyi hale getirilebilir? Birkaç cümle ile görüşlerinizi bildiriniz.

Öğrencilerin verdiği açık uçlu cevapların bir kısmı şu şekildedir ; Ders saati artırılabilir, çeviri tekniklerine daha çok ağırlık verilebilir, Resmi belgelerde çeviriye eklenerek veyahut çevirmen olduğumuzda karşılaşılabileceğimiz belge türlerini çevirerek, Çeviri dersi zorunlu olarak kalmalı ve metinlerin öğrencilerin ilgi odaklarına göre seçilerek, sadece yazılı değil sözlü çeviride yapılarak, Daha fazla uygulamalı dersler ile, Derslerin zorunlu olup ders saatlerinin fazla olması ile öğrenciler çevirinin daha iyi hale gelebileceğini düşünmektedir.

Tablo 13: Ankete katılan Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin bir tercümanlık belgesine sahip olmak ister misiniz sorusuna cevapları

13) İlave dersler ile bir tercüman belgesine sahip olmak ister miydiniz?
42 yanıt

Öğrencilerin 40 (%95,2) ı tercüman belgesine sahip olmayı ister iken 2(4,8) si ise bu belgeye sahip olmayı istememiştir.

14) Çevirinin yabancı dil öğretimi açısından katkısı olduğunu düşünüyor musunuz? Birkaç cümle ile görüşlerinizi bildiriniz.

Öğrencilerin verdiği açık uçlu cevapların bir kısmı şu şekildedir; Kesinlikle katkısı olduğunu düşünüyorum, çünkü çeviri dersleri sayesinde farklı tür metinler çevirebilmeyi ve bununla birlikte kültürel metinleri de görmek, evet düşünüyorum. Sınavlarda yazan Almanca yönergeleri vs. doğru anlamamıza, okuduğumuz bir metni doğru çevirebilmemize ve kelime bilgimize katkısı var, Çevrilmiş cümleyle ana cümleyi karşılaştırıp kelimeleri öğrenme becerisi sunan bu ders, saati arttırılırsa verimli olma şansı olur, Evet düşünüyorum, yabancı metinler sayesinde daha rahat cümleler kurabileceğimizi düşünüyorum, Katkısı elbette var kelime bilgisi ve cümle yapısı bakımından bireyler gelişim gösteriyor, Evet yeni kelimeler ve kalıplar öğrenebiliyorum, Alman kültürünü tanımada çok yararlı şeklinde cevaplar vererek almış oldukları çeviri derslerinin yabancı dil öğrenimlerine olan katkılarını vurgulamışlardır.

III.2.2 Anket Verilerinin Değerlendirilmesi

1.soru da öğrencilere sınıfları sorulduğunda ankete 4 üniversiteden; Trakya Üniversitesinden 11, Hacettepe Üniversitesinden 10, Uludağ Üniversitesinden 12, Dokuz Eylül Üniversitesinden 9 olmak üzere toplam 42 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin hepsi çeviri dersi almaktadır ve çevirinin yabancı dil öğrenimlerine katkısı olduğunu belirtmektedir.

2.soruda bu ankete katılan öğrencilere sınıfları sorulduğunda öğrencilerin büyük kısmı 2,3,4. sınıf öğrencilerdir. Buradan bu öğrencilerin belli bir dil edincine sahip olduğunu, yabancı bir dil ile ilk kez karşılaşmadığı, bugüne kadar birden fazla yabancı dil öğretim yöntemi, öğretmen ve method ile yabancı dil öğrendiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

3.soruda ankete katılan öğrencilere çeviri dersi alıp almadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin tamamı çeviri dersi almaktadır. Ortaya çıkan sonuç ile öğrencilerin çeviri ile ilk kez tanışmadığı ve yabancı dil öğrenimleri esnasında çeviriyi kullandıkları ve çevirinin yabancı dil öğrenimlerine katkısı olduğu için çeviri dersi aldıkları ortaya çıkmaktadır.

4.soruda öğrencilere Kaç yıldan beri çeviri eğitimi alıyorsunuz? sorusu sorulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin büyük kısmı akademik çeviri eğitimini 1 seneden beri almaktadır. Bu durum yüz yüze görüşmeler esnasında sorulduğunda ve öğrencilerin çoğunun 2,3,4. sınıf olduğu baz alındığında Almanca Öğretmenliği Lisans programlarında çeviri eğitiminin geç başladığını, bu durumun öğrencilerin çeviri dersi almak istemelerine rağmen onlara engel olduğunu ortaya koymaktadır.

5.soruda ankete katılan öğrencilere Müfredatınızda bulunan çeviri dersleri seçmeli mi zorunlu mu? Sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı derslerin seçmeli olduğunu belirtmektedir. Almanca Öğretmenliği Lisans programlarının asıl amacı çevirmen yetiştirmek olmadığı düşünüldüğü zaman bu normal olarak karşılanabilir. Ancak çeviri gibi hem yabancı dil öğretiminin temel taşı olan hem de öğretmenlerin meslek hayatlarına katkı sağlayacak bir etkinliğin seçmeli olması ve ders sayısının az olması öğrenciler için dezavantaj yaratabilecek bir durum olabilir.

6.soruda çeviri dersi alan Almanca Öğretmenliği Lisans programı öğrencilerine çeviri derslerinin seçmeli mi yoksa zorunlu mu olması gerektiği sorulduğunda büyük bir kısmı müfredatta uygulanan çeviri derslerinin zorunlu olması gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevap göz önünde bulundurulursa ve yorumlanması gerekirse çevirinin öğrenciler tarafından benimsendiği ve sahiplenildiği sonucuna varabiliriz. Ortaya çıkan sonuca göre çeviri etkinliğinin aynı zamanda öğrencilerin yabancı dil öğrenimi içinde yararlı olduğunu çıkarabiliriz çünkü öğrenciler çeviri etkinliğinden faydalanmasalar veya çeviri dil öğrenimlerine, mesleki gelişimlerine yararlı bir eylem olmasa öğrenci isteğine göre uygulanan çeviri dersinin tüm öğrenciler için zorunlu şekilde uygulanmasını istemeyecektir.

7.soruda Neden çeviri eğitimi almayı istediniz sorusu açık uçlu soru şekli ile verilmiş ve öğrencilerin verdiği cevaplar çok çeşitli olduğu ama çoğunun aynı kökene sahip olduğu gözlemlenmiştir. Genellikle verilen cevaplar daha fazla kelime öğrenmek, Almanca bir metnin en doğru Türkçe çevirisini yapabilmek, metni iki dilde de güzel şekilde ifade etmek ve yazabilmek, kelime dağarcığımı genişletmek ve çeviri yöntemlerini pekiştirmek, okuduğum metinleri daha mantıklı bir şekilde çevirebilmek, mütercim-tercümanlık yapmak gibi öğrencilere çok farklı açıdan dil edinci ve yeterlilik kazandıran bir eylem olarak kabul gördüğü gözlemleniyor.

8.soruda Almanca Öğretmenliği Lisans programlarında çeviri dersi alan öğrenciler çeviri dersinin dil öğrenimine katkısı nedir sorusuna verilen cevaplara

baktığımız zaman hiçbir öğrencinin çeviri dersinin yabancı dil öğrenimlerine katkısı olmadığını düşünmediğini aksine çoğu öğrencinin katkısı olduğunu, az bir öğrencinin ise orta düzeyde katkısı olduğunu belirtiyor. Buradan çıkan verinin önemi ise çevirinin tüm öğrencilere katkısı olduğunu, öğrencilerin yabancı dil öğrenim süreçlerine olumlu bir katkı sağladığıdır.

9. soruda Aldığınız çeviri eğitiminin mesleğinize katkısı olacağını düşünüyor musunuz? Sorusuna ankete katılan öğrencilerden sadece 1 öğrenci hariç tüm öğrenciler almış oldukları çeviri eğitiminin meslek hayatlarına katkısının yüksek olduğunu, çeviriyi mesleki açıdan yararlı bir etkinlik olarak gördüklerini ortaya çıkarmaktadır. Unutulmamalıdır ki üniversitelerin asıl amaçlarından birisi mesleki yönleri gelişmiş, akademik bilgi ve beceriye sahip bireyler yetiştirmektir. Lakin eğitim fakülteleri üstlenmiş oldukları misyon çerçevesinde sadece nitelikli birey yetiştirmenin yanı sıra toplumu tasarlayacak, gelecek nesilleri yetiştirecek öğretmenler yetiştirmektir. Öğretmen adaylarının çeviriyi mesleki açıdan bu denli önemli bir etkinlik olarak görmesi çeviri derslerinin bu öğrenciler için daha fazla ve yoğun işlenmesi tahmin edileceği üzere öğrencilere maksimum verimi sağlayacaktır.

10. soruda Aldığınız çeviri eğitiminin mesleğinize katkısı olacağını düşünüyor musunuz? Sorusu yöneltilmiştir. Soruya verilen cevaplara göre 1 öğrenci hariç aldıkları çeviri eğitimi nitelikli ve kaliteli bulmaktadır. Buradan anlayacağımız üzere farklı üniversitelerde farklı akademisyenlerden çeviri eğitimi alan öğrencilerin neredeyse tamamı aldıkları eğitimin kalitesinden, dersin işlenişinden memnun. Verilen bu cevaplardan anlaşılabileceği üzere çeviri derslerini veren akademisyenlerin eğitim vermiş oldukları alan konusunda donanımlı olduğu, öğrencilerin bu hususta bir sorun yaşamadığı görülmüştür. Çeviri dersleri ankete katılan üniversitelerde farklı yol ve kaynaklarla işlenmesine rağmen bu şekilde bir sonuç ortaya çıkması Türkiye’de üniversitelerde verilen çeviri derslerinin ne denli kaliteli olduğunu da ortaya koymaktadır. Çünkü farklı öğrenme stillerine ve karakterlere sahip öğrencilerin neredeyse tamamının aynı cevabı vermesi bu düşüncüyü desteklemektedir.

11. soruda Aldığınız çeviri eğitiminin ilerde profesyonel olarak çevirmenlik yapmanızı sağlayacak kadar nitelikli olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusu sorulmuştur ve anket verilerine göre öğrencilerin yarısı aldıkları çeviri derslerinin çevirmenlik yapabilecekleri kadar nitelikli bulmamaktadır. Öğrencilerin bu düşünceye sahip olması normaldir. Çünkü Almanca Öğretmenliği Lisans programlarında verilen çeviri derslerinin sayılarının az olması ve programın asıl amacının çevirmen yetiştirmek üzere olmaması öğrencileri bu düşünceye sevk edebilir. Çünkü nitelikli bir çeviri eğitimi kapsamlı bir müfredata sahip olmak zorundadır. Bu müfredatın sadece seçmeli olarak verilen birkaç ders ile sağlanması mümkün değildir. Öğrencilerin diğer yarısı ise aldıkları eğitimin çevirmen olabilecekleri kadar nitelikli olduğunu düşünmektedir. Bu düşünceden öğrencilerin aldıkları eğitimi kaliteli gördükleri lakin öğrencilerin çevirmen eğitimi hakkında bilgi sahibi olmadığı veya çeviri eğitimini sadece çeviri yapabilecekleri basit bir eğitim olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

12. soruda Çeviri eğitimi sizce nasıl daha iyi hale getirilebilir? Birkaç cümle ile görüşlerinizi bildiriniz. Sorusuna öğrenciler ders saati artırılabilir, çeviri tekniklerine daha çok ağırlık verilebilir, resmi belgelerde çeviriye eklenerek veyahut çevirmen olduğumuzda karşılaşılabileceğimiz belge türlerini çevirerek, çeviri dersi zorunlu olarak ve metinlerin öğrencilerin ilgi odaklarına göre seçilerek, sadece yazılı değil sözlü çeviride yapılarak gibi yanıtlar vererek mevcutta verilen çeviri derslerinin aslında sadece yazılı çeviri olarak verildiğini, öğrencilere çeviri tekniklerinin tam anlamı ile verilemediğinden, resmi metin çevirilerinin derslerde yer almadığı veya az bir yere sahip olduğundan bahsetmektedir. Bu durum müfredatlarda yer alan çeviri derslerinin yeterince kapsamlı olmadığını öğrenciler tarafından beyan edilmesi anlamına gelmektedir. Bu soruya verilen cevaplar arasında asıl dikkat çeken cevap ise öğrencilerin çeviri derslerinin zorunlu olması gerektiğini düşünmeleridir. Yukarıda incelenen soru ve cevaplarda da gördüğümüz üzere Almanca Öğretmenliği Lisans programlarında çeviri dersi alan öğrenciler çeviri derslerinin zorunlu ve daha kapsamlı olmasını, ders saatinin daha fazla olması gerektiğini düşünmektedir.

13. soruda öğrencilere İlave dersler ile bir tercüman belgesine sahip olmak ister miydiniz? Sorusu sorulmuştur ve öğrencilerin çoğu bir çevirmen belgesi ile çevirmen olmak istediklerini belirtmiştir. Yukarıda sayısal verisi açıkça belirtildiği üzere çevirmen belgesine sahip olmak isteyen öğrenci sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Öğrencilerin böyle bir talebi olmasına rağmen bugüne kadar bu konuda atılmış somut bir adımın olmaması ise hem dikkat çekici hem de alan üzerine bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki eğitim öğretim sürecinin bir parçası olan öğrencinin beklenti ve taleplerinin karşılanması bu konuda göz ardı edilmiştir. Bu eksikliğin giderilmesi Almanca Öğretmenliği Lisans programı öğrencilerinin belki de kariyer planlarını değiştirip ilerde bir çevirmen olmasına imkan sağlayacaktır. Eğer bu eksiklik giderilebilir ve bu öğrenciler çevirmenlik yapmayı düşünürlerse daha nitelikli çeviriler yapabilecek, çeviri edinçleri gelişmiş nitelikli birer çevirme olabilirler.

14. soruda Çevirinin yabancı dil öğretimi açısından katkısı olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna öğrenciler kesinlikle katkısı olduğunu düşünüyorum, çünkü çeviri dersleri sayesinde farklı tür metinler çevirebilmeyi ve bununla birlikte kültürel metinleri de görmek, sınavlarda yazan Almanca yönergeleri vs. doğru anlamamıza, okuduğumuz bir metni doğru çevirebilmemize ve kelime bilgimize katkısı var, Çevrilmiş cümleyle ana cümleyi karşılaştırıp kelimeleri öğrenme becerisi sunan bu ders saati arttırılırsa verimli olma şansı olur, yabancı metinler sayesinde daha rahat cümleler kurabileceğimizi düşünüyorum, katkısı elbette var kelime bilgisi ve cümle yapısı bakımından bireyler gelişim gösteriyor, evet yeni kelimeler ve kalıplar öğrenebiliyorum, Alman kültürünü tanımada çok yararlı gibi cevaplar vererek aslında çeviri eğitiminin ne kadar farklı alanlarda öğrencilere gelişim imkanı sunduğunu vurgulamaktadırlar. Öyle ki nitelikli ve kapsamlı bir çeviri eğitimi kelime bilgisinden ülke bilgisine, dil bilgisinden kültür bilgisine kadar birçok alanda öğrencilere gelişim imkânı sunar. Nitelikli ve kapsamlı bir çeviri eğitimi alan öğrenciler için hem kişisel hem de mesleki anlamda gelişim imkânı sağlayacaktır. Bu gelişim kişiden kişiye değişse de hiç almayan öğrencilere veya ders saati az ve kapsamlı olmayan bir çeviri eğitimi alan öğrenciden muhakkak daha fazla olacaktır.

III.3. Tartışma

Tartışma kısmında Bologna Ders Tanıtım Formları ve öğrenci anketleri nitel olarak ele alınacak ve incelenecektir. Bologna Ders Tanıtım Formlarını incelenmesine baktığımız zamanda göreceğimiz üzere araştırmaya konu olan üniversitelerin çeviri dersleri 2. Sınıftan itibaren başlayarak ve dönemde sadece tek ders şeklinde yürütülmektedir. Etkili bir yabancı dil eğitiminde çevirinin yeri üzerine Aktaş ve Koçak (2012: 142) şunları söylemektedir;

“Buna bağlı olarak iki dilin kullanılmasını esas alan çeviri etkinliğinin yabancı dil öğretiminde bir araç olarak kullanılmasının büyük önem taşıdığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Aralarında Schmied(1986: 376) ve Wills’i de (1980: 71) sayabileceğimiz pek çok dilbilimci ve çeviri bilimci çeviri dersinin yabancı dil öğretiminde öğrenilen bilgileri destekleyici ve pekiştirici işlevi olduğunu belirtmekte ve yabancı dil seviyesine paralel olarak değişik metin türlerinden seçilen örneklerin sınıf içinde uygulanmasında kaynak metnin metin dilbilim , üretimsel dönüşümsel gramer veya eylem odaklı gramer kuramlarına göre analiz edilmesini ve her bir dil unsurunun metinde ki işlevinin ve anlamının erek dildeki karşılıklarıyla birlikte açıklanarak sunulmasını önermektedir” (Aktaş ve Koçak, 2012: 142).

Yukarıda bahsi geçen çalışmada da bahsedildiği gibi yabancı dil eğitiminin çeviri ile desteklenmesi o dili kullanan kişinin dört temel dil becerisinin (okuma, konuşma, yazma, dinleme) gelişimine katkı sağlayacak olup aynı zamanda bu dili öğrenen kişinin dili aktif kullanmasını sağlayacaktır. Bu günümüz yabancı dil öğretiminin asıl gayesidir.

Bu gaye ile öğrenci yetiştirme amacı güden Almanca Öğretmenliği lisans programlarında yabancı dil öğretimini destekleyecek ve dilin aktif kullanımını sağlayacak olan çeviri uygulamasına bu kadar az yer verilmesi hem ülkemiz eğitim sistemine hem de Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerine zarar

vermektedir. Öyle ki öğrenci anket formlarının değerlendirmesine ve öğrenci cevaplarına baktığımız takdirde öğrencilerin çeviri derslerine ihtiyaç duyduğunu bildirdiği, çeviriyi sevdiği ve çeviri derslerini arttırılması gerektiğini öğrenci cevapları olarak görmekteyiz. Bu verilerden hareketle şunu söylemekte mümkün olacaktır; üniversiteler öğrencilerin çeviri dersleri ile ilgili taleplerine cevap verememektedir. Bunun temelinde ne var? Çalışmanın bu kısmında üniversiteleri bu konuda neyin engellediğini ele alacak olursak YÖK’ün Almanca Öğretmenliği lisans programı çerçevesi ile ilgili yayınladığı çalışmanın Alan Eğitimi Seçmeli Dersler kısmı bize ışık olacaktır. YÖK bu çalışmada anadilden yabancı dile, yabancı dilden anadile çeviri dersleri ‘AE’ koduyla Alan Eğitimi Seçmeli Dersler grubunda (YÖK, 2023: 23)³ öngörülmektedir.

Tablo 14: YÖK ‘AE’ koduyla Alan Eğitimi Seçmeli Dersler grubu

I. Yarıyıl					II. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Eğitim Giriş	2	0	2	3	MB Eğitim Sosyolojisi	2	0	2	3
MB Eğitim Psikolojisi	2	0	2	3	MB Eğitim Felsefesi	2	0	2	3
GR Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 1	2	0	2	3	GR Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2	2	0	2	3
GR Yabancı Dil 1	2	0	2	3	GR Yabancı Dil 2	2	0	2	3
GR Türk Dili 1	3	0	3	5	GR Türk Dili 2	3	0	3	5
GR Bilişim Teknolojileri	3	0	3	5	AE Almanca'nın Yapısı 2	2	0	2	3
AE Almanca'nın Yapısı 1	2	0	2	2	AE Okuma Becerileri 2	2	0	2	3
AE Okuma Becerileri 1	2	0	2	2	AE Yazma Becerileri 2	2	0	2	3
AE Yazma Becerileri 1	2	0	2	2	AE Sözlü İletişim Becerileri 2	2	0	2	4
AE Sözlü İletişim Becerileri 1	2	0	2	2					
Toplam	22	0	22	30	Toplam	19	0	19	30
III. Yarıyıl					IV. Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	AKTS	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3	MB Öğretim Teknolojileri	2	0	2	3
MB Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2	3	MB Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
MB Seçmeli 1	2	0	2	4	MB Seçmeli 2	2	0	2	4
GR Seçmeli 1	2	0	2	3	GR Seçmeli 2	2	0	2	3
AE Seçmeli 1	2	0	2	4	AE Seçmeli 2	2	0	2	4
AE Almanca Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları	2	0	2	3	AE Almanca Öğretim Programları	2	0	2	3
AE Alman Edebiyatı 1	2	0	2	4	AE Alman Edebiyatı 2	2	0	2	4
AE Dilbilimi 1	2	0	2	3	AE Dilbilimi 2	2	0	2	3
AE Almanca'nın Yapısı 3	2	0	2	3	AE İleri Okuma ve Yazma Becerileri	2	0	2	3
Toplam	18	0	18	30	Toplam	18	0	18	30

³ https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Almanca_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf

V. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
MB Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2	3
MB Seçmeli 3	2	0	2	4
GK Seçmeli 3	2	0	2	3
AE Seçmeli 3	2	0	2	4
AE Almanca Dil Becerilerinin Öğretimi 1	3	0	3	5
AE Almanca Öğretiminde Edebî Metinler 1	3	0	3	4
AE Dil Edinimi	3	0	3	4
Toplam	19	0	19	30

VI. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2	3
MB Sınıf Yönetimi	2	0	2	3
MB Seçmeli 4	2	0	2	4
GK Seçmeli 4	2	0	2	3
GK Toplum Hizmet Uygulamaları	1	2	2	3
AE Seçmeli 4	2	0	2	4
AE Almanca Dil Becerilerinin Öğretimi 2	3	0	3	5
AE Almanca Öğretiminde Edebî Metinler 2	3	0	3	5
Toplam	17	2	18	30

VII. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Öğretmenlik Uygulaması 1	2	6	5	13
MB Okullarda Rehberlik	2	0	2	3
MB Seçmeli 5	2	0	2	4
AE Seçmeli 5	2	0	2	4
AE Almanca Ders Kitabı İncelemesi	2	0	2	3
AE Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi	3	0	3	3
Toplam	13	6	16	30

VIII. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB Öğretmenlik Uygulaması 2	2	6	5	13
MB Özel Eğitim ve Kaynaştırma	2	0	2	3
MB Seçmeli 6	2	0	2	4
AE Seçmeli 6	2	0	2	4
AE Almanca Öğretiminde Ders İçeriği Geliştirme	2	0	2	3
AE Almanca Öğretiminde Sınav Hazırlama	2	0	2	3
Toplam	12	6	15	30

Genel Toplam

	T	U	K	AKTS	SAAT	YÜZDE
MB Meslek Bilgisi	44	12	50	92	56	34
GK Genel Kültür	26	2	27	42	28	19
AE Alan Eğitimi	68	0	68	106	68	47
Toplam	138	14	145	240	152	100

YÖK aynı zamanda bu çift yönlü çeviri dersleri için şu içeriksel sınırlamayı yapmaktadır:

Almanca-Türkçe Çeviri

Çeviri yöntemlerinin ve tekniklerinin tanıtılması; çeviri sürecinde dil bilgisel yapı ve bağlam ilişkisinin incelenmesi; güncel konularda yazılmış Almanca metinlerin Türkçeye çevirisinin yapılması; Türkçe ve Almanca dillerinin kendine özgü özelliklerinden hareketle çevirilerin uygunluğunun tartışılması; çevirini yabancı dil öğretimindeki rolünün değerlendirilmesi.

Türkçe-Almanca Çeviri

Çeviri yöntemlerinin ve tekniklerinin tanıtılması; çeviri sürecinde dil bilgisel yapı ve bağlam ilişkisinin incelenmesi; güncel konularda yazılmış Türkçe metinlerin Almancaya çevirisinin yapılması; Türkçe ve Almanca dillerinin kendine özgü özelliklerinden hareketle çevirilerin uygunluğunun tartışılması, çevirinin yabancı dil öğretimindeki rolünün değerlendirilmesi.”

YÖK’ün öngörmüş olduğu ve Alan Eğitimi Seçmeli Dersler içerisinde gösterilen çift yönlü çeviri derslerinin içeriklerine bakıldığında içeriklerin benzerlik gösterdiği ancak dil çiftindeki çeviri yönünün değiştiği görülmektedir. İçeriklerden anlaşılacağı üzere derslerde öncelikle çeviri yöntemlerinin ve tekniklerinin tanıtılmasının bir hedef olarak benimsendiği bu bilgilerin üzerine çeviri uygulamalarının yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Tuğlu ve Göker (2021: 892) yapmış oldukları çalışmada 14 Alman Dili Eğitimi programını incelemiştir. Yapmış oldukları çalışmanın bu çalışmaya kaynak olan kısmı ise aşağıdadır;

“Anlaşıldığı üzere bir çerçeve ve/veya çakılı bir programdan bahsedilmektedir. Ders programlarında yer alan dersler Alan ve

Alan Eğitimi dersleri, Öğretmenlik Meslek Bilgisi dersleri ve Genel Kültür dersleri olarak 3 ana kategoride sınıflandırılır”

Bu çalışmadan da anlayacağımız gibi Almanca Öğretmenliği Lisans Programları Çeviri dersleri Alan Eğitimi Seçmeli dersleri içerisinde yer almaktadır. Tuğlu ve Göker (2021: 909) yaptıkları çalışmada çok önemli bir noktaya daha değinmektedir; “Bu verilerin karşısında sadece ‘Çeviri’ kategorisi tüm üniversitelerde ‘Alan İçi Seçmeli ders’ olarak okutulmaktadır.

Yapmış oldukları çalışmadan çıkan bu sonuçta göz önünde bulundurulduğunda üniversitelerinde çeviri derslerine yabancı dil öğretiminde ihtiyaç duydukları, çeviri derslerini uygulamaya çalıştıklarını, aslında öğrenci ve akademisyenlerin ortak bir noktada bulunduğu görülmüştür. Ancak müfredatın isteği ve sınırlamalardan dolayı çeviri derslerine yeterince yer verilemediği sonucunu ortaya çıkmaktadır.

“Bilindiği gibi çeviri işleminde her iki dilin, bir başka değişle kaynak dil ile erek dilin değişik alanlarla ilgili anlatım biçimlerinin en etkin bir şekilde kullanılması ve bunların birbirine aktarılması söz konusudur. Günümüzde yabancı dil öğretiminin asıl hedefi budur” (Aktaş ve Koçak, 2012: 141).

Müfredatta yer verilen dersler ve işleniş şekilleri Bologna Bilgi Formlarının Değerlendirilmesi kısmında detaylı olarak verilmişti lakin etkili bir çeviri dersinin nasıl uygulanabileceği konusuna değinilmemiştir. Özcan (2021: 3) yapmış olduğu çalışmada etkili bir çeviri dersinde şu hususların göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtiyor;

“Yabancı dil eğitiminin bir yöntemi olarak öğrenciye dili çeviri yoluyla öğretmek, öğrencinin çeviri becerisini geliştirmek, öğrenciye çeviri eyleminin yabancı dil eğitiminde yerini vurgulamak, sadece yazılı metin türlerine göre çeviri çalışmaları

yapmak, sadece sözlü materyallere göre çeviri çalışmaları yapmak, çeviribilim bağlamında çeviri kuramları ve çeviri stratejilerini yüzeysel öğretmek, bir öğretmen adayı olan öğrencinin olası bir mütercim tercümanlık kariyerinde hazır bulunuşluğunu sağlamak üzere mi verilir?”

Özcan’ın ele aldığı verilerde incelendiğinde Almanca Öğretmenliği lisans programlarında verilen çeviri eğitiminin asıl amacı hala gizemini korumaktadır. Çünkü verilen ders sayısı ve verilen derslerin seçmeli olarak verilmesinden dolayı çeviri derslerinin asıl uygulanma amacı ortak bir paydada birleşmemektedir. Bu durumda Almanca Öğretmenliği lisans programlarında uygulanan çeviri derslerinin bahse konu programda bir kimlik kazanmasını zorlaştırmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada Almanca Öğretmenliği Lisans programlarında uygulanan çeviri dersleri Bologna Ders Tanıtım Formları ve çeviri dersi alan öğrenci anketleri ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları objektif ve nesnel olarak ele alınmış olup, ankete katılan öğrencilerin görüşleri ışığında çeviri derslerinin Almanca Öğretmenliği Lisans programlarında uygulanma koşulları incelenmiş ve bu inceleme sonucunda aşağıdaki öneriler yapılmıştır;

Çeviri derslerinin saatleri; Öğrencilerin geneli çeviri derslerinin saatlerinin az olduğunu bu yüzden kapsamlı bir çeviri eğitimi alamadıklarını anket formlarında belirtmiştir. Bu ders saatlerinin az olmasının birden fazla sebebi olsa da temelde yatan en büyük sebep YÖK'ün Almanca Öğretmenliği lisans programı çerçevesinin Almanca Öğretmenliği lisans programlarında çeviri dersini Alan Eğitimi Seçmeli Dersler kapsamında tutması ve bu kapsamda yer alabilecek derslerin AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi)'lerinin sınırlı tutulmasıdır. Bu konuda üniversitelerin eğitim fakülteleri YÖK'ün belirlemiş olduğu çerçeveden dışarı çıkamamaktadır. YÖK bu çerçeveyi belirlerken MEB ile koordineli hareket ederek MEB'in öğretmen ihtiyacına göre hareket etmektedir. Bu kapsamda çeviri derslerinin sayısının artırılması demek diğer Alan Eğitimi Seçmeli Dersler' in sayısının azalması demektir. Eğitim fakülteleri bu konuda inisiyatif alabilir veya YÖK ile koordineli bir biçimde Alan Eğitimi Seçmeli Dersler 'in AKTS sayıları yükseltilip ders saatleri artırılabilir.

Sözlü çeviri derslerinin sayısının az olması; Çeviri dersleri Bologna Ders Tanıtım Formları ve öğrenci anketleri incelendiği zaman görüleceği üzere her dönemde sadece 1 ders şeklinde uygulanmaktadır. Uygulanan bu ders sayısı ve kapsamının öğrencileri tatmin etmediği öğrenci anketlerinde açıkça görülmektedir. Öyle ki uygulanan ders tek ders ve iki ders saati şeklinde uygulanmaktadır. Bu şekilde verilmesinden dolayı dersin içeriği ve uygulanma koşulu çoğu öğrenci için yeterli gelmemektedir. Çünkü iki ders saatinin büyük kısmı tahmin edeceğiniz üzere

teorik eğitim ile geçmekte ve pratik eğitim açısından yeterli değildir. Mevcut müfredatlarda uygulanan çeviri derslerinin hepsi yazılı çeviri üzerine olması da öğrenciler tarafından eleştirilmiştir. Öğrenciler sözlü çeviri eğitimi de almak istemektedir. Ancak eğitim fakültelerinin fiziksel koşullarının ve sözlü çeviri eğitimi verecek akademisyen sayısının da yeterli olması gerekmektedir. Bu şartların yerine getirilmesi ise hem uzun hem maliyetli bir süreç olacaktır, ancak sözlü çeviri dersleri eğer üniversite bünyesinde Mütercim Tercümanlık lisans programları var ise bu programlar ile koordineli olarak yürütülebilir. Öyle ki öğrenciler Mütercim Tercümanlık lisans programlarına ait sözlü çeviri laboratuvarlarını kullanabilirler. Bahse konu sözlü çeviri dersleri de uygun görülürse Mütercim Tercümanlık lisans programı akademisyenler tarafından yürütülebilir. Çünkü hem eğitim fakültesi akademisyenlerinin Mütercim Tercümanlık programlarına ulaşımı zor olabilir hem de bu akademisyenlerin çeviri laboratuvarlarını kullanmak için ekstrasdan eğitim almaları zor olabilir. Eğer sözlü çeviri dersleri Mütercim Tercümanlık lisans programları ile ortak yürütülürse Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencileri Mütercim Tercümanlık lisans programı öğrencileri ile bilgi alışverişi ve pratik yapma imkanına da sahip olacaktır. Takdir edileceği üzere Mütercim Tercümanlık lisans programı öğrencileri Almanca Öğretmenliği lisans programı öğrencilerine nazaran daha gelişmiş bir çeviri edincine ve çeviri eğitimine sahiptir.

Çeviri derslerinin çeşidinin az olması; Yukarıda bahsedildiği gibi çeviri dersleri sadece yazılı çeviri üzerine olup ders sayısı her dönem ortalama olarak tek derstir. Bu da öğrencilerin ilgi duyduğu alanda çeviri eğitimi almalarını engellemektir. Öyle ki çeviri derslerinin sayısı ve çeşidi arttırılabilirse bu dersler öğrencilerin kültürel, dil bilgisel, kelime haznesi, ülke bilgisi gibi alanlarda gelişimini ve bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır. Bu bilgi birikimi ve gelişim öğretmen adayı öğrencilerin mesleki hayatlarını şekillendirme hususunda da onlara yardımcı olacaktır. Öyle ki bu öğrenciler mesleğe başladıkları zaman öğrencilerine tek düze geleneksel bir eğitim yerine daha modern ve kapsamlı bir eğitim verebilecektir. Her dönem uygulanabilecek şekilde bahse konu ek çeviri dersleri sadece Almanca Öğretmenliği lisans programları yerine tüm yabancı diller eğitimi bölümlerinin ortak seçmeli dersi olarak uygulanabilir. AKTS engelinin ortaya

çıkması durumunda ise dersler tüm yabancı diller eğitimi bölümleri arasında paylaştırılarak açılabilir.

Çeviri derslerinin zorunlu olmaması; Öğrencilerden böyle bir talep gelebilir. Ancak bu talep bir zorunluluk olarak görülemez çünkü eğitim fakültelerinin asıl misyonu öğretmek yetiştirmektir. Çeviriye yer verilmesi ve bu dersin zorunlu olması yararlı olabilir. Bu derslerin zorunlu olması için YÖK'ün çeviri derslerini Alan Eğitimi Seçmeli Dersler kısmından çıkartması gerekebilir bu da tüm müfredatın yeniden güncellenmesi ve MEB'in bu konu hakkında olumlu bir görüş bildirmesi ile olabilir. Ne YÖK ne MEB ne de üniversitelerin eğitim fakülteleri bu konuda zorunlu tutulamaz. Belki üniversiteler bu konuda inisiyatif alarak çeviri derslerinin bir kısmını veya tamamını zorunlu tutabilir. Ama bu tamamen ayrı bir tartışma konusu olarak kalacak bir sorun olarak yerini koruyacaktır. Çünkü bu derslerin zorunlu olması için kapsamlı ve detaylı bir çalışma yapılması gerekmektedir.

Çevirmen sertifikası; Öğrencilerin neredeyse tamamının alacakları ek bir eğitim ile çevirmen sertifikasına sahip olma talebi vardır. Bu sertifika programı çeviri programları ile koordineli bir biçimde formasyon programı benzeri bir program uygulanabilir. Böyle bir programın olmaması baktığımız zaman aslında büyük bir eksikliktir. Çünkü nasıl ki pedagojik formasyon eğitime sahip olmayan birisi öğretmenlik yapmıyorsa çeviri eğitimini kapsamlı bir biçimde almayan kişilerde çevirmenlik yapmamalıdır. Öyle ki bazı çeviriler hayati önem taşımaktadır. Bu kişiler örneğin bir ilaç prospektüsü çevirisi, bir makinanın kullanım kılavuzunu veya önemli bir anlaşmanın çevirisini yapabilir. Yapılan bu çevirilerde insan hayatını hatta ulusal bir etki bile bırakabilir. Pedagojik formasyon eğitimi eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenler tarafından verilmektedir. Bahse konu çeviri programı da Mütercim Tercümanlık bölümlerinde görevli akademisyenler tarafından uygulanabilir. Bu program için gerekli dil ve eğitim şartlarını sağlayan kişiler alacakları eğitim sonucunda çevirmen olabilir. Bu hem çeviri piyasasının çevirmen ihtiyacını karşılayacak hem de yapılan çevirileri daha nitelikli kılacaktır.

KAYNAKÇA

Akalın, R. (2016). Akademik Çeviri Eğitimi Açısından Çeviri Edinci Kavramı ve İçerimleri. *Diialog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 4(2), 56-65.

Akalın, R. (2018). Çeviri Kuramından Çeviri Eğitime: Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkelerini Belirleme. Nobel Akademik Yayıncılık.

Akalın, R. (2021). Çeviri Kuramından Çeviri Eğitime: Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkelerini Belirleme. Nobel Akademik Yayıncılık.

Akalın, R., & Akalın, M. *International Journal of Languages' Education and Teaching* Volume 5, Issue 4, December 2017, p. 840-850.

Akalın, R., & Gündoğdu, M. (2010). Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkeleri Üzerine Düşünceler: Uygulanan Ders İzlemleri Bağlamında Hedefler ve Beklentiler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 79-93.

Aktaş, T., & Koçak, M.. (2012). Çeviri İşleminin Yabancı Dil Öğretimine Katkısı. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 32(1). 141-155

Amman, Margrett (2008): Akademik Çeviri Eğitime Giriş. (Çev. Deniz Ekeman) İstanbul: Multilingual.

ARIKAN, R. A. (2020). Orta Çağ İspanya'da Çeviri Faaliyetleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 967-978.

Aslan, E. (2015). Çeviri Teknolojilerinin Çevirmenin Sınırlarını Belirlemedeki Rolü. V. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi Kongresi. Mersin.

Aslan, E. (2016). Geçmişten günümüze çeviri teknolojileri. In *International Turkic World Educational Sciences and Social Sciences Congress* (pp. 419-424).

Ataç, A, B. (2008) “Özgün Değerlendirme Tekniği Bağlamında Avrupa Dil Gelişim Doyası Uygulamalarının Okuma Becerisine Etkisi”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, , s. 9.

Boztaş, İ, Şirin, O, Y (2005) Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü, Siyasal Kitabevi, Ankara

Büyükaslan, A. (2005). Bilgisayar Destekli Çeviri Üzerine Bir İnceleme. V. Dil Yazın Değişbilim Sempozyumu, 1-12.

Cem, C. Türkiye'de Kamu Görevlilerinin Yabancı Dil Sorunları. Ankara: TODAİE, 1978:7

Cevizci, A. (2021) Felsefe Sözlüğü. Ankara: Say Yayınları.

Cook, G. (2010). Translation in Language Teaching: An Argument For Reassessment. Oxford University Press.

Derya, O. (2019). Yabancı Dil Öğretiminde Araç Olarak Çeviri. International Journal of Language Academy, 2(2), 55-62.

Doğan, C. (2012). Sistematik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri. İstanbul: Ensar Neşriyat, 79.

Dorn, N. (2005). Methodiken des DaF-Unterrichts. (Almancadan çev: Kuşcu) Online: [http://www. texttexture. de/methodiken-daf-unterricht/](http://www.texttexture.de/methodiken-daf-unterricht/). (Stand: 04.01. 2018).

Durukan, E., ve Çelikay, M. K. (2018). Çeviri Edinci Kavramına Yönelik Kapsayıcı Bir Tanım Önerisi. Electronic Turkish Studies, 13(12).

Dündar, H., ve Karaca, E. T. (2013). Formasyon Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 30, 19-34.

Ersoy, H, & Balkul, H. (2012). Teknolojik Gelişmelerin Çevirmen ve Çeviri Mesleği Açısından Olumlu ve Olumsuz Etkileri: Çeviri Alanında Yeni Yaklaşımlar. Akademik İncelemeler Dergisi, 7(2) , 295-307.

Eruz, S. (2008). Akademik Çeviri Eğitimi, Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi. İstanbul: Multilingual.

Ertürk, Z. (2021). Avrupa Dil Portfolyosu ve Dilbilgisi Kuramları Çerçevesinde Arapça Dil Eğitim Setlerinin Dilbilgisi İçerik İncelemesi.s12

Gaitanides, St. (2003) Ergebnisse der wissenschaftliche Begleitung eines Projekts zur Einführung des Qualitätsmanagement in der interkulturellen Kinder-, Jugend- und Familienarbeit in München. In: Sozialreferat der Landeshauptstadt München (Hg.) Offen für Qualität. Interkulturell orientiertes Qualitätsmanagement in Einrichtung der Migrationssozialarbeit. München

Günday, R., ve Atmaca, H. (2017). Öğrenme Stratejileri ve Eylem Odaklı Yaklaşım. In Book of Proceedings of the 1 st International Black Sea Conference on Language and Language Education (pp. 22-23).

Haldan, A. (2018). Skopos Kuramı , Çeviri Edinci ve Çeviribilim Öğrencilerinin Teknoloji Kullanımları Üzerine bir Değerlendirme. Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 101-112.

Haldan,A.(2021). Çeviri Eğitiminde Çeviri Edinci Geliştirme Alışkanlıkları.Rating Academy Ar-Ge Yazılım Yayıncılık Eğitim Danışmanlık ve Organizasyon Ticaret Limited Şirketi.

Haldan, A., ve Pekbak, S. (2019). Kùltùrlerarası İletişimsel Yetinin Yabancı Dil Öğrenimindeki Yeri. *Turkish Academic Research Review*, 4(2), 259-266.

Hengirmen, Mehmet, Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi. Engin Yayın Evi, Ankara, 2006.

Kabadayı, A. (2003) “Öğrenci Merkezli Yabancı Dil Öğretim Modeli Tercih Ölçeği”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5/1 , s. 57.

Kanra, Y. T.(2015) Çeviri Eğitiminde Kùltür Edincinin Kazandırılması Üzerine. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 6(10), 51-72.

Kayra, E., & Aslan, Ö. G. N. (1996). Yabancı Dil Öğretiminde Genel Kùltür ve Çeviri Olgusu. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(4).

Kılınç, Ahmet (2021). “Avrupa Dil Portfolyosu ve Pasaportunun Yabancı Dil Eğitimindeki İşlevi”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 25, s. 333-355.

Kızıltan, R. (2000). Antik Çağdan 19. Yüzyıl Sonuna Kadar Edebi Çeviri Kuramları-1 Antik Çağdan Barok Çağın Sonuna Kadar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakùltesi Dergisi*, 40(1-2), 71-88.

Koç, E. (2020). Yabancı Dil Eğitiminde Görsel ve İşitsel Çevirinin Etkileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö8), 758-772.

Kumlu, D. (2016). Çeviri Eğitimindeki Öğrenme Çıktılarının Bologna Süreci Açısından Değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi Dergisi*, 6(12), 109-124.

Lewis, Bernard. Modern Türkiye'nin Doğuşu. Çev. Metin Kıratlı Ankara.türk tarih kurumu basımevi,1970:121-122

M.E.G ve S. Bakanlığının 1987 yılı bütçe konuşması. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1986

Memiş, M. R. ve Erdem, M. D. (2013). Yabancı Dil Öğretimde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 8/9, Summer 2013, p. 297-319.

Neuner, G. & Hunfeld H. (2002). Methoden des fremdsprahligen Deutschunterrichts eine einföhrung [Yabancı dil olarak Almanca derslerinde yöntem. Giriş], Berlin: Langenscheidt.

Özcan, D. (2010). Yabancı Dil Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Özcan, O. (2022). Yükseköğretimdeki Yabancı Diller Eğitimi Programlarına Yönelik Bir Çeviri Dersi Önerisi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 1-32.

Pym, A. (1998). Ausbildungssituation in aller Welt (İngilizce'den çev.: H.G. Hönig). Mary SnellHornby ve ark. (Ed.). Handbuch Translation (ss. 33-36). Tübingen: Stauffenburg Verlag.

Soner, O. (2007). Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü. Öneri Dergisi, 7(28), 397-404.

Sönmez, Ö. (2021). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel ve Eylem Odaklı Yaklaşımın İlkelerine Karşılaştırmalı Bir Bakış: “Reflets” ve “Tendances” Örneği. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 12 (1), 35-53.

Şahin, M. (2015). Çevirmen Adaylarının Gözünden İngilizce-Türkçe Bilgisayar Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri: Google deneyi. Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi (Journal of Translation Studies), 21, 43-59.

Tuğlu, Y., ve Göker, N. (2021). Türkiye'deki Alman Dili Eğitimi Lisans Programlarında" Alan İçi Seçmeli Dersler" in Belirlenmesine Yönelik İçerik Analizi. Trakya University Journal of Social Science, 23(2).889-910

Vardar, B. (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Multilingual Yayınları.

Wilson, H. E., Başgöz, İ. (1968). Türkiye Cumhuriyeti'nde Milli Eğitim ve Atatürk. Ankara: Dost Yayınları.

Yaguello, M. (1944) Hayali Diller: Söylenceler, Ütopyalar, Fantazmalar, Kuruntular ve Dilsel Kurgular, çev. Necmettin Kamil Sevil, Yapı Kredi Yayınları

EKLER

Evrak Tarih Sayısı: 13.09.2023-511726

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-29563864-050.03.04-511726
Konu : Kararlar

13.09.2023

Sayın Doç. Dr. Rahman AKALIN

Danışmanlığınızı yaptığınız, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Alman Dili ve Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Oğuzcan KUŞCU tarafından, Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 13.09.2023 tarihli toplantısında alınan 08/01 numaralı kararı ile uygun görülmüştür.
Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Ayhan GENÇLER
Başkan

Ek: Etik Kurul Kararı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSM8P68USJ Pin Kodu : 88682

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/trakya-universitesi-cbys>

Adres : Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Balkan Yerleşkesi 22030 Edirne
Telefon : 2842234004 Faks : 2842234203
e-Posta: ozelkalem@trakya.edu.tr Web: <http://www.trakya.edu.tr/>
Kep Adresi : trakyauni@hs01.kep.tr

Bilgi için : Ceyda DURSUN
Unvanı : Sekreter

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ BOLOGNA SÜRECİ DERS TANITIM VE UYGULAMA BİLGİLERİ							
DERSİN ADI	KODU	YARIYIL	T	U	L	KREDİ	AKTS
Ön Koşul Dersleri							
Dersin Dili							
Dersin Türü							
Dersin Koordinatörü							
Dersi Verenler							
Dersin Yardımcıları							
Dersin Amacı							
Dersin Öğrenme Çıktıları							
Dersin İçeriği							
DERS AKIŞI							
Hafta	Konular			Ön Hazırlık		Dokümanlar	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8	Ara sınav						
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
EĞİTİM - ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ							

() Ders	() Tartışmalı ders	() Özel Destek / yapısal örnekler	() Rol yapma / drama						
() Problem çözme	() Vaka çalışması	() Beyin fırtınası	() Küçük grup tartışması						
() Gösterim	() Benzetim	() Seminer	() Grup çalışması						
() Saha / arazi çalışması	() Laboratuvar	() Ödev	() Sözlü						
() İnceleme / anket çalışması	() Panel	() Konuk konuşmacı	() Öğrenci topluluğu faaliyetleri / projeleri						
KAYNAKLAR									
Ders Notu									
Ders Kaynakları									
DERSİN PROGRAM ÇIKTILARINA KATKISI									
No	Program Öğrenme Çıktıları	Katkı Düzeyi							
		1	2	3	4	5			
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
DEĞERLENDİRME SİSTEMİ									
YARIYIL İÇİ ÇALIŞMALARI		SAYISI		KATKI YÜZDESİ					
Ara Sınav									
Kısa Sınav									
Ödev									
Devam									
Uygulama									
Laboratuvar									
Proje									
Atölye									
Seminer									
Arazi Çalışması									
Sözlü sınav									
Ders içi sunum									
Toplam				%100					
Yıl içinin Başarıya Oranı									
Finalin Başarıya Oranı									

Final teorik sınavının başarıya katkısı			
Final uygulama sınavının başarıya katkısı			
Toplam		%100	
DERSİN KATEGORİSİ			
ISCED TEMEL ALAN KODU	EĞİTİM VE ÖĞRETİM TEMEL ALANLARI	ORANI (%)	
AKTS / İŞ YÜKÜ TABLOSU			
Etkinlik	Sayısı	Süresi (Saat)	Toplam İş Yüğü (Saat)
Ara Sınav			
Kısa Sınav			
Ödev			
Uygulama			
Laboratuvar			
Proje			
Atölye			
Seminer			
Arazi Çalışması			
Sözlü Sınav			
Ders içi sunum			
Sınıf Dışı Ders Çalışma Süresi (Ön çalışma, pekiştirme)			
Final (Yarıyıl Sonu) Sınavı			
Ders Süresi			
Toplam İş Yüğü (Saat)			
Toplam İş Yüğü (Saat) /30 (s)			/30=
Dersin AKTS Kredisi			

Bu Ders Tanıtım Formu, yukarıda ismi geçen dersi hazırlayan kişi tarafından hazırlanmış ve Birim Bologna Sorumlusu olarak tarafımda değerlendirilerek, Bologna Süreci açısından uygun bulunmuştur.

BİRİM BOLOGNA SORUMLUSUNUN;

Unvanı,

Ad ve

Soyadı :

Onay

Tarihi :

İmzası :

Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarında Çeviri Eğitiminin Değerlendirilmesi

Sayın Katılımcı;

Bu çalışmanın amacı, Almanca Öğretmenliği bölümlerinde verilen çeviri derslerinin etki alanını değerlendirmek ve bu eğitimin öğrencilerin beklentilerine ne kadar yanıt verdiğini belirlenmektir. Çalışmanın başarıya ulaşması, her şeyden önce vereceğiniz bilgilerin doğruluğuna bağlıdır. HER SORU İÇİN TEK SEÇENEK ŞARETLENECEKTİR. Soruları cevaplama gösterdiğiniz sabır ve samimiyet için teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

* Zorunlu soruyu belirtir

Adsız Bölüm

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Tezin Adı: Almanca Öğretmenliği Bölümlerinde Çeviri Eğitiminin Değerlendirilmesi

Öğrenci: Oğuzcan KUŞCU

Danışmanı: Doç. Dr. Rahman Akalın

Bu tez çalışması, durum tespiti amaçlı olarak yapılmaktadır ve katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Çalışmaya katılma konusunda karar vermeden önce tez çalışmamız hakkında sizi bilgilendirmek istiyoruz.

Çalışmanın amacı nedir?

Bu çalışma, Almanca öğretmenliği lisans programlarında uygulanan çeviri derslerinin öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı sorusuna cevap vermeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmaya katılmalı mıyım?

Bu çalışmada yer alıp almamak tamamen size bağlıdır. Şu anda bu formu doldurmayı kabul etsenizbile istediğiniz herhangi bir zamanda bir neden göstermeksizin çalışmayı bırakmakta özgürsünüz.

Çalışmanın riskleri var mıdır?

Araştırmamızda herhangi bir risk olmayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmaya katılmamın maliyeti nedir?

Çalışmaya katılmakla parasal yük altına girmeyeceksiniz ve size de herhangi bir ödeme yapılmayacaktır.

Kişisel bilgilerim nasıl kullanılacak?

Araştırmacı kişisel bilgilerinizi, araştırmayı ve istatistiksel analizleri yürütmek için kullanacaktır ancak kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır. Yalnızca gereği halinde, sizinle ilgili bilgileri etik kurullara da resmi makamlar inceleyebilir. Çalışmanın sonunda, kendi sonuçlarınızla ilgili bilgi istemeye hakkınız vardır. Çalışma sonuçları çalışma bitiminde literatürde yayınlanabilecektir ancak kimliğiniz açıklanmayacaktır.

Daha fazla bilgi için kime başvurabilirim?

Çalışma ile ilgili ek bilgiye gereksiniminiz olduğunuzda aşağıdaki kişi ile lütfen iletişime geçiniz.ADI :

Oğuzcan KUŞCU

GÖREVİ : Tez Öğrencisi

TELEFON

(Katılımcının Beyanı)

Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı öğrencisi Oğuzcan Kuşcu tarafından çeviri eğitimine ilişkin bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı ve ilgili metni okudum. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim.

Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Anketin yürütülmesisırasında herhangi bir neden göstermeden araştırmadan çekilebilirim.

Araştırmadan elde edilen benimle ilgili kişisel bilgilerin gizliliğinin korunacağını biliyorum.

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın, gönüllülük içerisinde katılmayı kabul ediyorum.

Araştırma ile ilgili bilgilendirme yazısını okudum ve araştırmaya katılmayı gönüllü

kabul ediyorum.

☐ Evet

☐ Hayır

1)Okul *

2)Sınıf *

☐ 1. Sınıf

☐ 2. Sınıf

☐ 3.Sınıf

☐ 4. Sınıf

3) Çeviri eğitimi alıyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

4) Kaç yıldan beri çeviri eğitimi alıyorsunuz?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4

5) Müfredatınızda bulunan çeviri dersleri seçmeli mi zorunlu mu?

- ☐ Zorunlu
- ☐ Seçmeli

6) Çeviri derslerinin zorunlu mu seçmeli mi olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

- ☐ Zorunlu
- ☐ Seçmeli

7) Neden çeviri eğitimi almayı istediniz? Birkaç cümle ile görüşlerinizi bildiriniz.

8) Çeviri eğitiminin yabancı dil öğrenmenize olan katkısı nedir?

- ☐ Çok fazla
- ☐ Fazla
- ☐ Orta
- ☐ Az
- ☐ Çok az

9) Aldığınız çeviri eğitiminin mesleğinize katkısı olacağını düşünüyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

10) Aldığınız çeviri eğitiminin ne kadar kaliteli olduğunu düşünüyorsunuz?

- ☐ Çok fazla
- ☐ Fazla
- ☐ Orta
- ☐ Az
- ☐ Çok az

11) Aldığınız çeviri eğitiminin ilerde profesyonel olarak çevirmenlik yapmanızı sağlayacak kadar nitelikli olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

12) Çeviri eğitimi sizce nasıl daha iyi hale getirilebilir? Birkaç cümle ile görüşlerinizi bildiriniz.

13) İlave dersler ile bir tercüman belgesine sahip olmak ister miydiniz?

☐ Evet

☐ Hayır

14) Çevirinin yabancı dil öğretimi açısından katkısı olduğunu düşünüyor musunuz? Birkaç cümle ile görüşlerinizi bildiriniz.
